

Viinikan pitkospuut, Parkano

PARKANON KAUPUNGIN LAAJA
HYVINVOINTIKERTOMUS VUOSILTA
2017-2020 JA SUUNNITELMA VUOSILLE
2021-2025

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 – 2020

1 JOHDANTO

2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

2.1 Hyte-kerroin

2.2 Tulevaisuuden sotekeskushanke

2.3 Parkano-Kihniö Perhekeskus

3 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

4 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 – 2025

5 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

6 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

7 Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021-2025

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

1 JOHDANTO

"Hyvinvoinnin edistämiseksi tarkoitetaan niitä toimenpiteitä ja tehtäviä, joiden tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn lisääminen, sairauksien ja syrjäytymisen ehkäisy sekä osallisuuden vahvistaminen."

Hyvinvoinnin edistäminen on kaupungin eri toimialojen ja kunnassa toimivien palvelutuottajien yhteistyössä toteuttamaa työtä. Hyvinvoinnin edistäminen kohdistuu yksilöön, perheisiin, yhteisöihin ja koko väestöön ja näiden elinympäristöihin. Hyvinvoinnin edistäminen sosiaalista hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja osallisuutta tukevaa sekä köyhyyttä, syrjäytymistä ja muita sosiaalisia haittoja ja eriarvoisuutta vähentävää toimintaa.

Valtioneuvoston kesäkuussa 2020 hyväksymä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen periaatepäätös linjaa pitkän aikavälin toimia, joilla suomalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden eriarvoisuus vähenee vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena on turvata ihmisille kestävä hyvinvointi kaikissa elämänvaiheissa. Ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen ymmärretään tässä linjauksessa laaja-alaisena toimintana, jonka seurauksena ihmiset voivat hyvin ja kokevat osallisuutta. Siinä onnistumiseksi tarvitaan toimia kaikilla hallinnonaloilla sekä esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan ja yritysten tekemistä. (STM 2020)

Kuluvalle kaudelle on myös Orpon hallitusohjelmaan kirjattu erilaisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita ja hallituksen tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Tämän toteutumiseksi laaditaan liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollinen ohjelma Suomi liikkeelle. Elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan merkitystä korostetaan kunnissa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntalain mukaan kunnan perustehtävä. Terveydenhuoltolaki (12), joka velvoittaa kunnat nimeämään terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot sekä eri toimialat tekemään yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Lisäksi tulee asettaa kunnan strategisessa suunnittelussa paikallisiin tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet sekä tulee määritellä toimenpiteitä ja käyttää niiden perustana kuntakohtaisia indikaattoreita, joilla seurataan asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia väestöryhmittäin sekä raportoidaan toimenpiteitä ja tavoitteita valtuustolle vuosittain ja valmistellaan hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa. Uudessa sotejärjestämislaissa on myös asetettu velvoitteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi niin hyvinvointialueelle kuin kunnalle sekä ohjeistystä yhteistyön tekemiseen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteutetaan yhteistyössä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä:

- toistensa kanssa ja tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan
- alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
- Hyvinvointialue järjestää vuosittaiset alueelliset neuvottelut tavoitteista, toteutuksesta ja seurannasta.

Näiden tehtävien toteuttamiseksi kunnissa ja hyvinvointialueilla on oltava olla pysyviä tahoja, jotka edistävät hyvinvointia ja terveyttä. Tällaisia tahoja ovat muun muassa kuntien ja alueiden hyvinvointityöryhmät sekä kunnassa toimivat hyvinvointikoordinaattorit tai vastaavat nimetyt henkilöt. Parkanon kaupungin hyte- rakenteiden luominen on käynnistetty ja uusi hyvinvointiryhmä on nimetty. Hyvinvointirakenteiden vahvistaminen osaksi kaupungin hallinnonalojen toimintaa rakentuu kevään 2024 aikana ja tavoitteet tulisi viedä osaksi talousarviota ja tilinpäätösmenttelyä. Tarkastuslautakunnan tulisi arvioida hyvinvointityön tavoitteita kerran valtuustokaudessa. Yhdyspintatyöskentelyä hyvinvointialueen kanssa selkeytetään, kun hyvinvointialue vahvistaa omat hyvinvointiin vaikuttavat suunnitelmat alkuvuodesta 2024. Hyvinvointikoordinaatiotyötä on ohjannut ennen uudistusta Pirkanmaan alueellinen terveydenedistämisen työryhmä sekä neuvottelukunta. Pirkanmaan alueellisen terveyden edistämisen kokonaistavoitteet hyvinvointityölle on suunnattu vuoden 2024 loppuun asti, mutta uuden hyvinvointialueen aloittaessa tavoitteet tarkastetaan ja hyvinvointialue laatii oman hyvinvointikertomuksen sekä lasten- ja nuorten sekä ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmat. Työn päätoimisena vastuutahona toimi vuoden 2022 loppuun Pirkanmaan sairaanhoitopiirin Terveyden edistämisen yksikkö ja ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen ja vuoden 2023 alusta hyvinvointialueelle on perustettu HYTE- tiimi osaksi jatkuvan kehittämisen palveluita sekä integraatiotoimintaa. Vuoden 2023 alusta Pirkanmaan hyvinvointialueelle rakennetaan vaiheittain uudet Hyte-rakenteet ja luodaan yhdyspinnat kunnan hyvinvointirakenteisiin. Kuntayhdyspäällikkönä toimii hyvinvointialueella Timo Tallila.

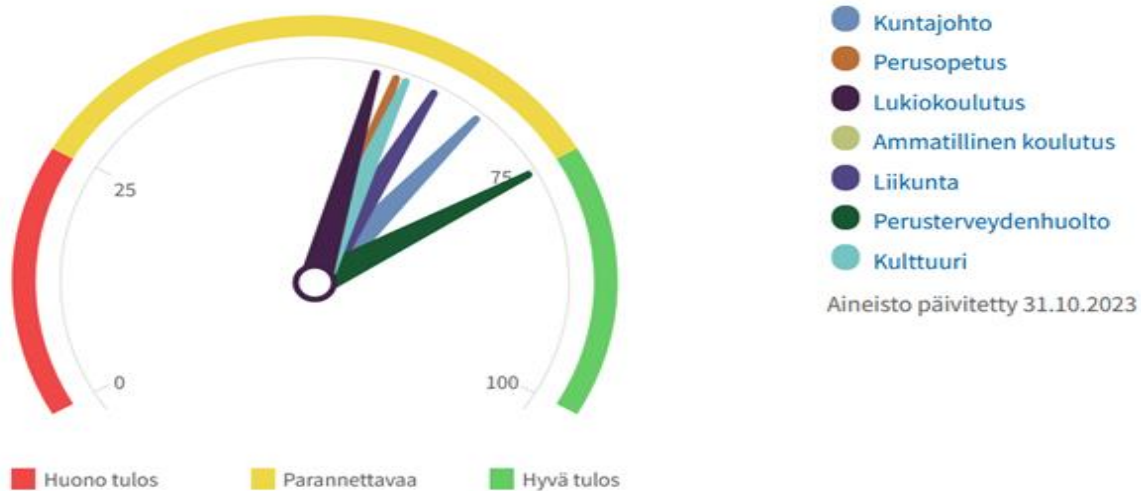
2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Tässä asiakirjassa ei toisteta kaupungin tilinpäätöksen toimintakertomusosioita, talousarvio- tai henkilöstöraporttitietoja. Vuoden 2023 tapahtumat ja toteumat tehdään erillisessä Hyvinvointiraportti vuodelta 2023 joka julkaistaan toukokuussa 2024. Laajan hyvinvointikertomuksen tarkoitus on vertailla edellisen valtuustokauden tietoja ja ohjata tavoitteiden painopisteiden ja tavoitteiden asettelu hyvinvointisuunnitelmalla yleisesti valtuustokauden loppuun.

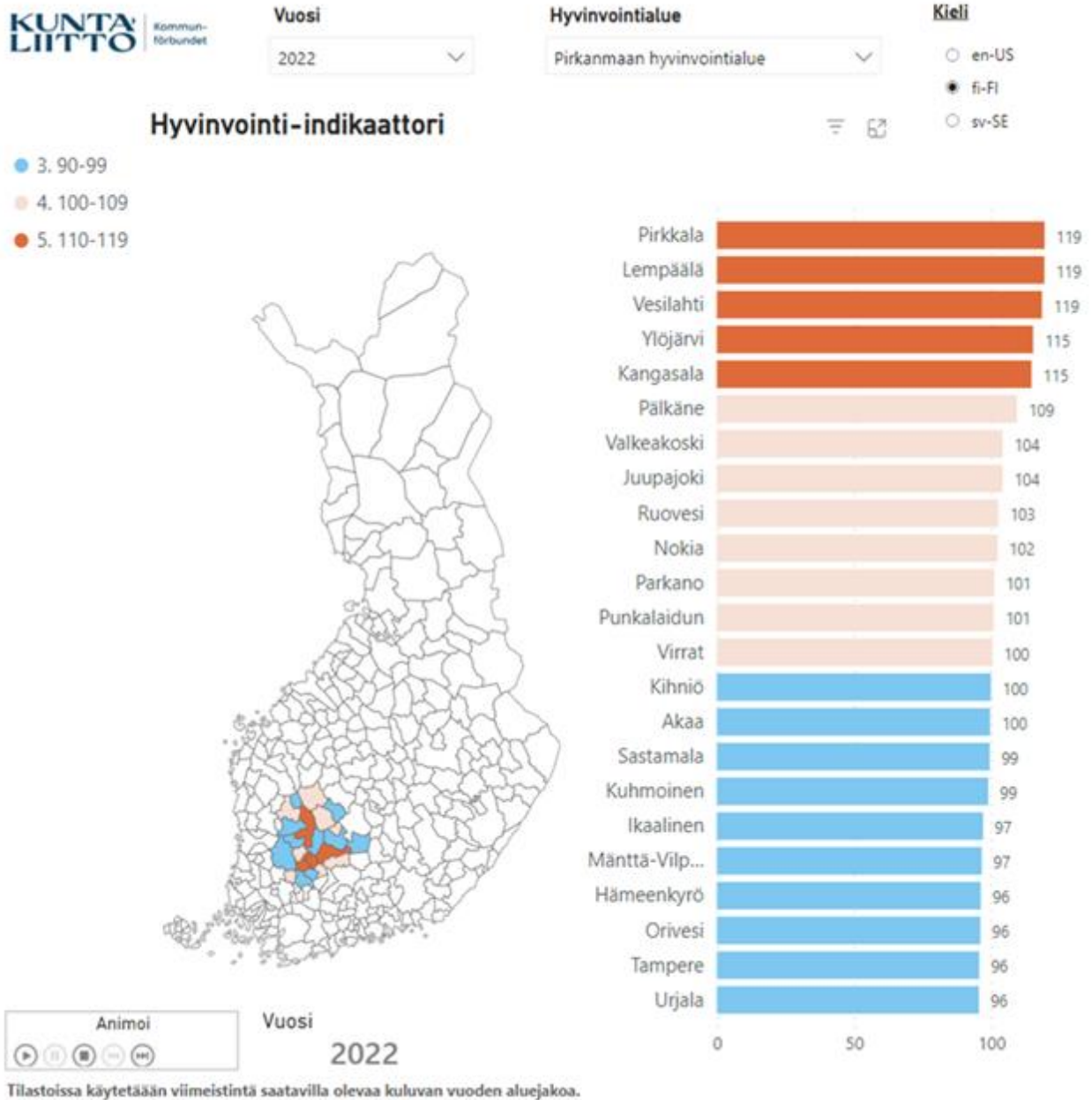
Parkanon kaupunki julkaisee sivuillaan tilastotietoa **TILASTOKIRJA 2023** <https://www.parkano.fi/tilastokirja-2023/>. Tilastokirja tarjoaa tilastotietoa väestöstä, työmarkkinoista, asumisesta, rakentamisesta ja taloudesta. Julkaisun lopussa on luettelo kaupungin luottamushenkilöistä. Tilastokirja täydentää toimintakertomuksessa annettua informaatiota. Tietolähteinä on käytetty esimerkiksi Parkanon kaupungin, Digi- ja väestötietoviraston, Tilastokeskuksen, Valtiokonttorin, Verohallinnon tilastoaineistoa.

TEAvisari on työväline kunnille ja kouluille. Tiedot kuvaavat terveydenedistämistä ja kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tiedot löytyvät www.teaviisari.fi

Kaikki sektorit : Parkano 2023

Pisteet	Parkano	Pirkanmaan maakunta	Kihniö	Koko maa
Kaikki sektorit	63	74	67	70
Kuntajohto	67	89	60	84
Perusopetus	58	69	79	65
Lukiokoulutus	56	71	..	65
Ammatillinen koulutus	..	66	..	64
Liikunta	62	70	59	72
Perusterveydenhuolto	75	76	75	70
Kulttuuri	59	81	64	71

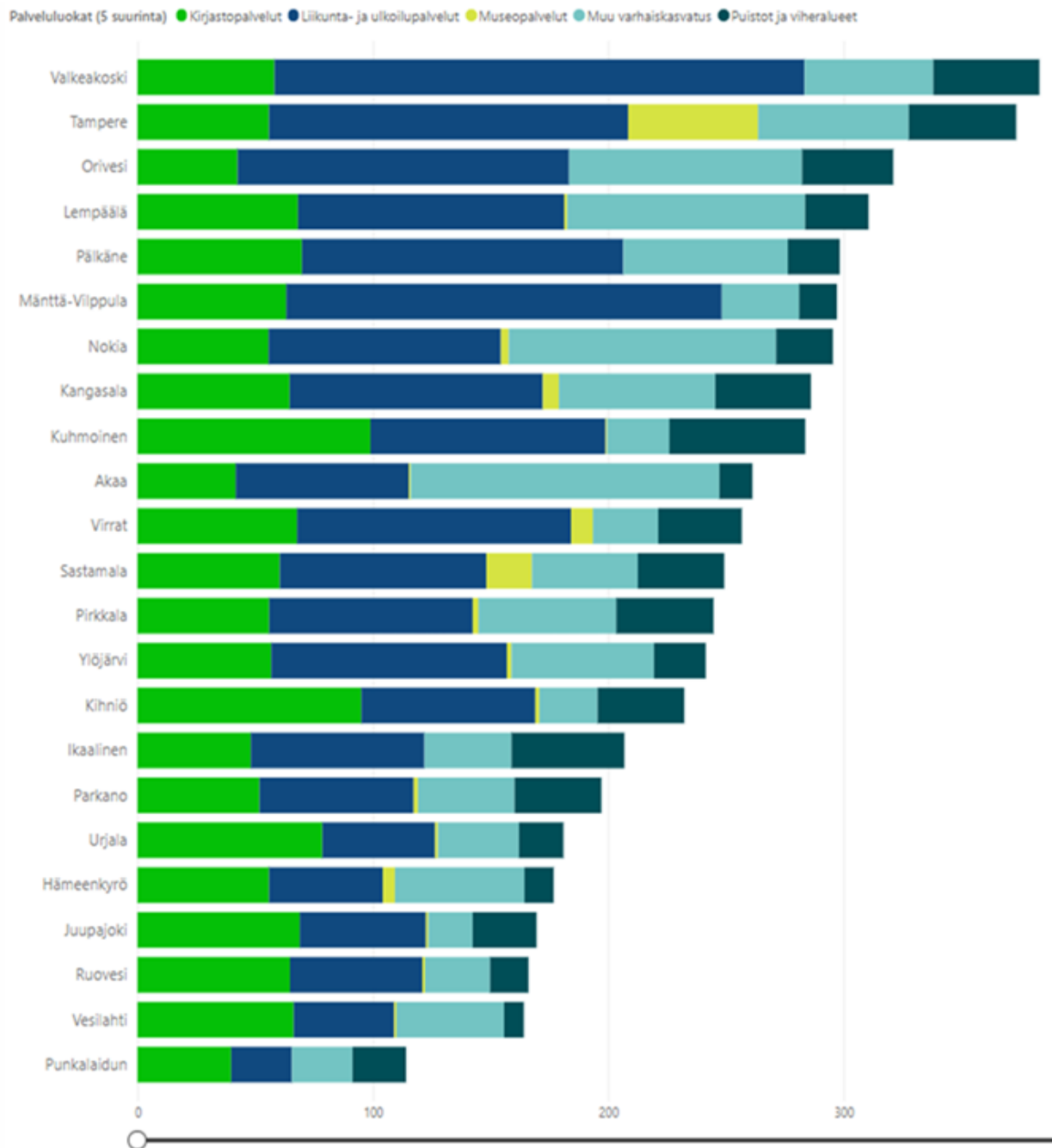

Hyvinvointi-indikaattori on koonti laaja-alaisen hyvinvoinnin mittaamiseksi. Se kuvaa tuoreinta käytettävissä olevaa tietoa hyödyntäen läpileikkausta kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta.

Hyvinvoinnin tilaa on mahdollista seurata erityyppisten kuntaryhmien ja aluejaotteluiden osalta ja verrata kehitystä aiempiin vuosiin. Indikaattorissa on suhteutettu keskiarvovastauksia siten, että keskiarvo saa arvon 100 ja keskiarvoa huonommat tulokset alle 100 ja keskiarvoa paremmat tulokset suuremman arvoin kuin 100. Tarkoituksena on tarjota strateginen tilannekuvatieto kuntien käyttöön.

TUTKI HALLINTOA

Tutkihallintoa.fi HYTE-raportti tarkastelee kuntien talousraportoinnista eriteltyjä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen (HYTE) liittyvien palveluiden ja tilien yhdistelmiä, niistä aiheutuneita kustannuksia ja niistä saatuja tuottoja. Raportin tavoitteena on kuvata HYTE-kustannuksia vertailukelpoisesti, ja muodostaa kuntien talousraportointitietojen pohjalta julkinen raporttinäkymä HYTE-kustannuksiin. Tässä vertailussa Parkano on vuonna 2022 ollut hieman keskitason alapuolella.

Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla. Niiden avulla mitataan muutosta. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Poikkeuksena tästä on Kouluterveyskysely, joka toteutetaan kahden vuoden välein. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. Ongelman yleisyyttä kuvaavissa indikaattoreissa tavoitetasona pidetään alle 5 % esiintyvyyttä kohdejoukossa.

Kaupungin hyvinvointitiedon tarkastelu on ryhmitelty sähköisen hyvinvointikertomuksen mukaisesti kuuteen eri ryhmään. Ensimmäisenä on kuvaus kunnan rakenteista, taloudesta ja elinvoimasta. Sen jälkeen tulevat ikäryhmittäiset osiot. Jokainen indikaattoripaketti sisältää noin 10 perusindikaattoria sekä lisäksi kunnan lisäämiä indikaattoreita. Tässä asiakirjassa ei kuitenkaan esitetä kuvana jokaista indikaattoria, vaan indikaattorit löytyvät ja päivittyvät kokonaisuudessaan sähköisessä hyvinvointikertomuksessa, joka löytyy osoitteesta www.hyvinvointikertomus.fi.

Ikäryhmittäisessä osiossa on hyödynnetty yhdeksää hyvinvoinnin ulottuvuutta eli teemaa niiltä osin kun tietoja on ollut käytettävissä. Teemoja ovat: Osallisuus, vaikuttaminen, elämänlaatu, henkinen hyvinvointi, terveys ja toimintakyky, turvallisuus, opiskelu ja työ, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, asuminen ja ympäristö sekä toimeentulo. Luvussa tarkastellaan myös valtuustokauden aikana tehtyjä ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttaneita toimenpiteitä, nykytilaa ja kehitysnäkymiä.

TALOUS JA ELINVOIMA

Talous

Tulot

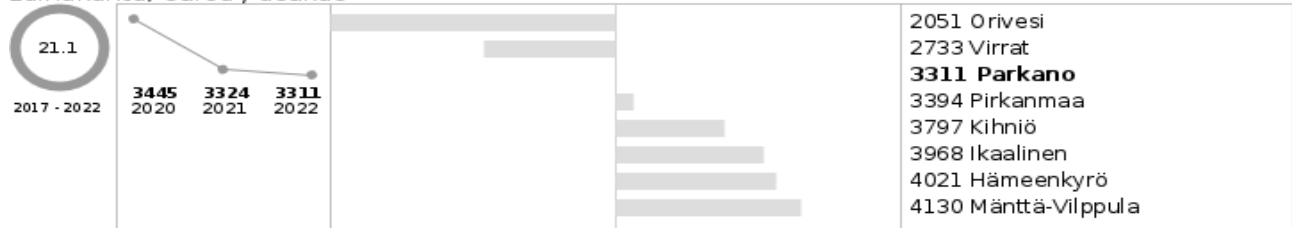
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

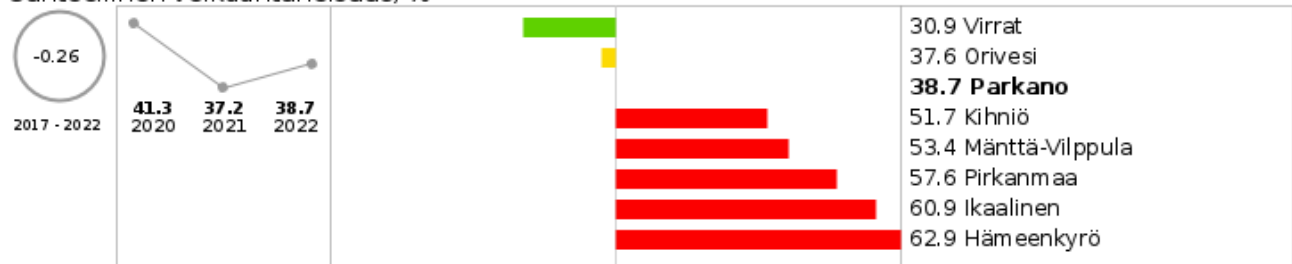
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

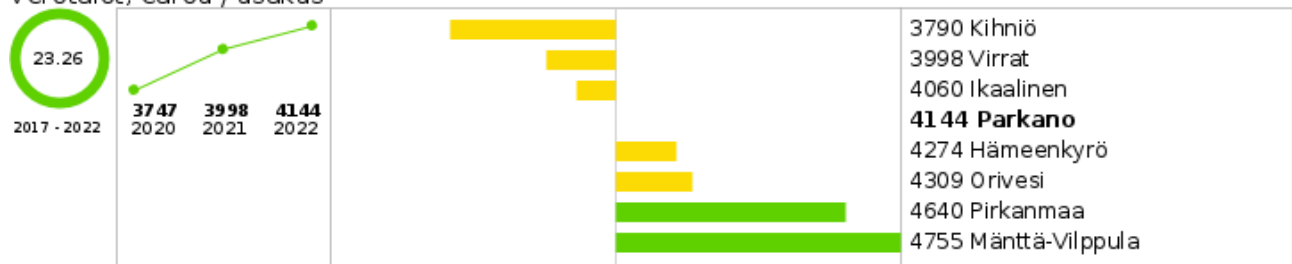
Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

Verotulot, euroa / asukas

Elinvoima Väestö

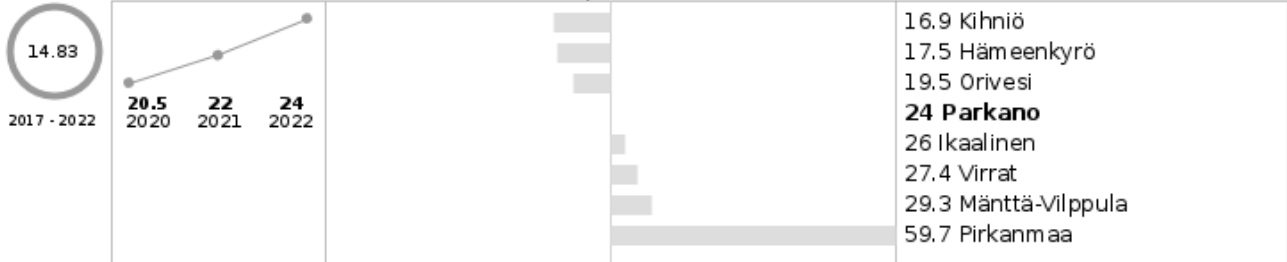
Väestö 31.12.

Huoltosuhte, demografinen

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

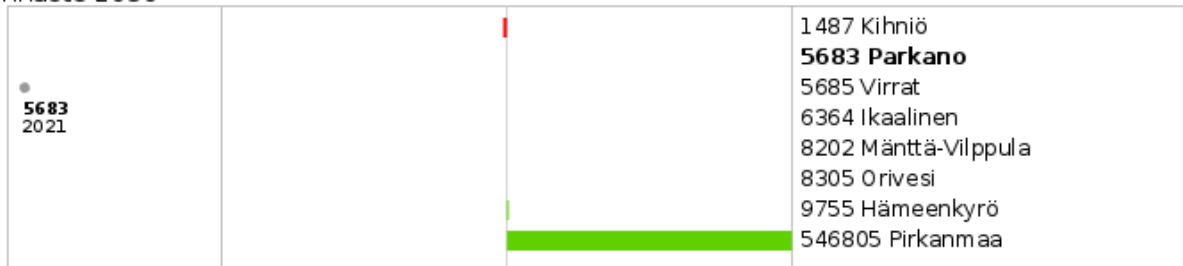
Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

Koulutustasomittain

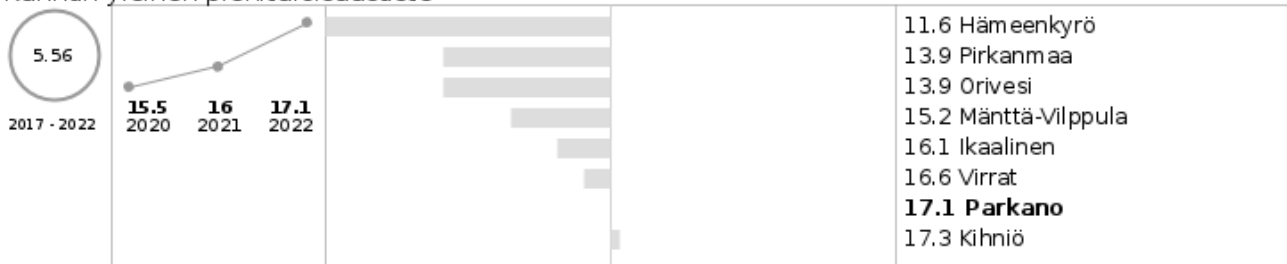

Väestöennuste 2030

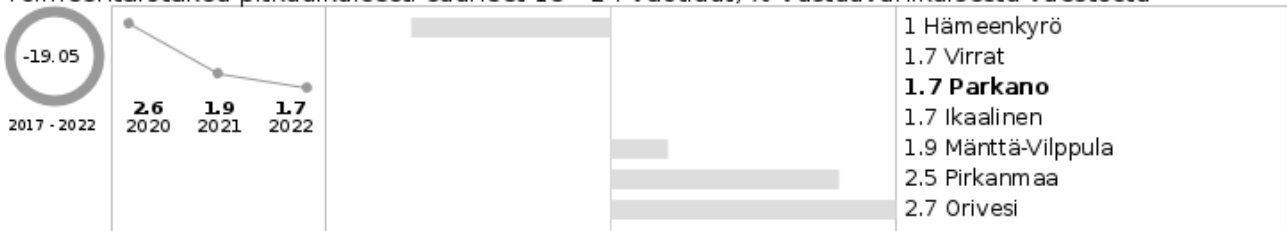

Elinvoima

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

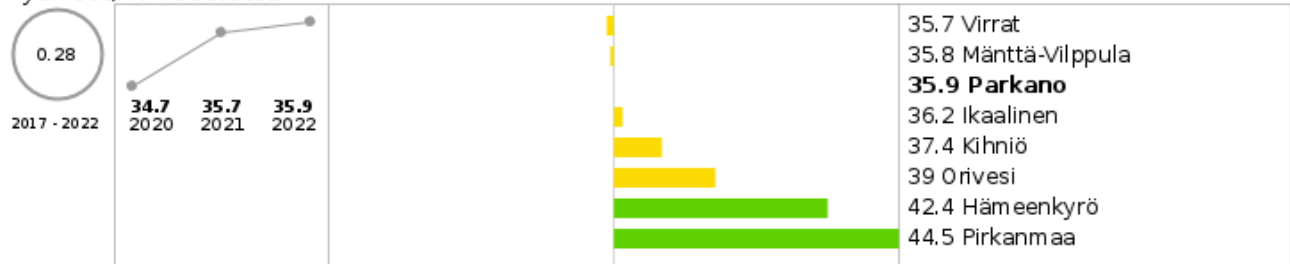
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Työlliset, % väestöstä

TALOUS JA ELINVOIMA – Yhteenveto

Parkanon tilinpäätös on ollut alijäämäinen vuosina 2021 ja 2022. Taseen kumulatiivinen ylijäämä on kuitenkin edelleen yli 9 miljoonaa euroa. Vuodelle 2023 ennakoidaan kuitenkin positiivista tulosta. Kaupungin velkaantuminen oli korkeimmillaan vuonna 2020 ja on ollut sen jälkeen hitaassa laskussa. Trendi jatkunee ainakin vuodet 2023 ja 2024.

Verotulot ovat kasvaneet vuoteen 2022 saakka, mutta sote-uudistuksen takia laskevat v. 2023 n. puoleen aiemmasta tasosta. Verotulojen kuitenkin ennakoidaan kehittyvän suotuisasti.

Käyttötalous (toimintakate) heikkeni huomattavasti v. 2022 Pihlajalinnan kanssa tehdyn sovintosopimuksen vuoksi. Sote-uudistuksen vuoksi sote-menot poistuvat ja kaupungin talouden suunnittelu ja ennakointi helpottuvat oleellisesti. Menojen tuloja nopeampi kasvu on kuitenkin edelleen riski. Työllisyyspalvelu-uudistus astuu voimaan v. 2025 alusta lukien, mikä jälleen muuttaa kaupungin talouden kokonaisuutta.

Vuoden 2023 eduskuntavaalien jälkeen aloittavan hallituksen keskeisenä tavoitteena on julkisen talouden tasapainottaminen. Kirjoitushetkellä marraskuulla 2023 ei ole tiedossa, tekeekö uusi hallitus muutoksia kuntien tehtäviin ja/tai rahoitukseen esim. valtionosuusjärjestelmän kautta.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

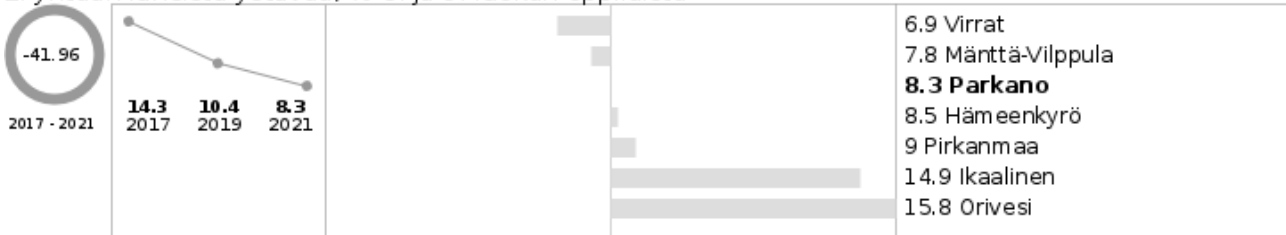
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Kokee terveydentilansa keskinortaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

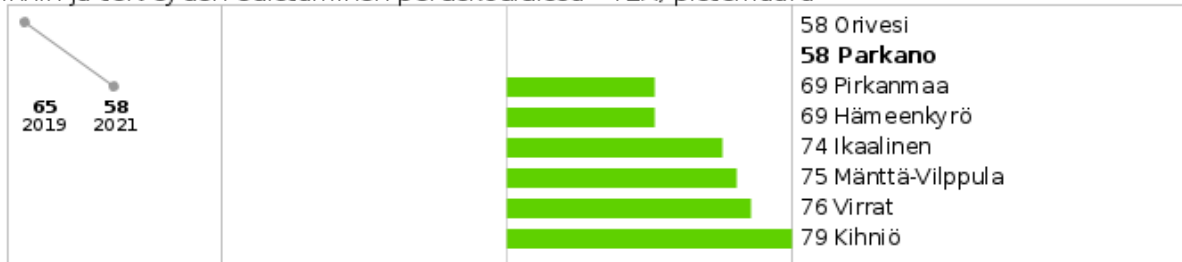
Kunnan palvelut Päivähoito

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET – Yhteenveto

Jokaisella hyvinvointialueella ja kunnalla on velvollisuus laatia lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kunnat voivat laatia suunnitelman myös yhdessä. Parkanon kaupungin suunnitelma puuttuu ja valmistelu aloitetaan keväällä 2024 huomioiden oppilashuollon, varhaiskasvatussuunnitelman, koulun turvallisuussuunnitelman sekä opetussuunnitelman linjaamia tehtäviä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia kunnassa ja hyvinvointialueella. Koska lastensuojelun järjestämisvastuu kuuluu hyvinvointialueelle, hyvinvointialueen suunnitelman tavoitteena on myös tukea lastensuojelun järjestämistä ja kehittämistä.

Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä suunnitelmien laadinnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat ovat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (järjestämislaki) tarkoitettuja hyvinvointisuunnitelmia, joten hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyövelvoitteista säädetään tarkemmin järjestämislain 6 ja 7:ssä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien sisällöstä säädetään lastensuojelulain 12:ssä. Sekä hyvinvointialueen että kunnan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot:

- Lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- Yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä ja suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

OPPILASHUOLTO

Oppilas- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut koskettavat Parkanossa yhtenäiskoulua, lukiota sekä ammattioppilaitosta, Kihniöllä yhtenäiskoulua. Tavoitteena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia, huolien kuulemista, psyykkisen tilan seuraamista ja arviointia sekä kannustaa omahoitoon. 1. luokalla ja 5. luokalla sekä 8. luokalla tehtävissä laajoissa määräaikaistarkastuksissa lapsen hyvinvointia arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja ohjataan hyvinvointia tukeviin elämäntapoihin. Kouluterveyshuollossa kysytään lapsen ja nuoren mielialaa aktiivisesti ja tarjotaan mahdollisuus puhua mieltä painavista asioista. Jos huolta ilmenee, sovitaan seurantakäyntejä tiiviisti. Kouluterveyshuolto toimii vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa. Yhteistyö oppilas- ja

opiskeluterveydenhuollossa oppilaiden perheiden, opettajien, kuraattorin, psykologin, perheneuvonnan ja sosiaalitoimen kanssa on keskeistä. Tarvittaessa kouluterveydenhuollosta voidaan ohjata nuorta psykiatrisen palveluiden piiriin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon nuorisotyö on psykiatrian alueeseen liittyvää moniammatillista hoidollista työtä. Tiimiin kuuluvat psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä ja erikoislääkäri. Palveluihin ohjaututaan läheteellä, jossa lähettävä taho voi olla esimerkiksi etsivä nuorisotyö, koulupsykologi, kouluterveydenhuolto tai perheneuvola. Lisäksi tapaamiseen kutsutaan tarvittaessa muita nuoren kanssa työskenteleviä tahoja.

Molemmissa kunnissa toimii pikkulapsitiimi, joka on moniammatillinen tiimi lapsiperheiden hyvinvointia edistävien toimenpiteiden kehittämiseksi. Pikkulapsitiimissä on edustus varhaiskasvatuksesta, perheneuvonnasta, sosiaalitoimesta ja terveydenhuollosta.

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen (alle 18-vuotias) oikeus turvalliseen kasvuun, kehitykseen ja erityiseen suojeluun. Lastensuojelutyötä tekevät lapsiperheiden sosiaalityöntekijät ja perhetyön asiantuntija. Työ koostuu ehkäisevästä lastensuojelusta ja neuvonnasta, yksilö- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta sekä lapsiperheiden toimeentulotukiasioiden selvittelystä ja päihdehuollosta. Lastensuojelun tehtävä on toimia avohuollon tukitoimien tarjoajana, kun perheessä on mielenterveys- tai päihdeongelmia. Lastensuojelu koordinoi asiakkaita eteenpäin palveluihin ja seuraa asiakkaidensa palveluiden käyttöä. Lastensuojelun asiakkaalle laaditaan asiakassuunnitelma yhdessä perheen sekä tarvittaessa lapsen ja perheen kanssa työskentelevien muiden viranomaisten kanssa

Kasvatusohjaaja on toiminut koulussa hankkeella ja kertoo auttaneensa koululaisia ja toimineen moniammatillisessa yhteistyössä opettajien ja muun henkilökunnan kanssa kuten:

- 7lk ryhmätykset Vahojärvi - yhteistyö ,Liikuntapäivät - syksyisin ja keväisin
- 9lk terveystarkastus 2023 - messupöydät - yhteistyö
- Supermessut 2023 - yhteistyö nuorisotoimi
- Kaveriviikko - yhteistyö tukarit/oppilaskunta
- Ehkäisevän päihdetyön viikko - yhteistyö nuorisotoimen kanssa
- Välituntitoiminta -> koulunuorisotyö
- Ryhmätyshetkiä alaluokille sekä yläluokille -> kuraattorin, kasvatusohjaajan sekä koulunuorisotyön yhteistyössä.
- Tukea opettajille haastaviin tilanteisiin ryhmissä vinkkejä, mukana tunnilla olemista, tsemppaamista ja tunnetilojen laskemista Tunnetaitojen ja kaveritaitojen opettamista kaveriporukoille, yksittäisille oppilaille .
- Ristiriitojen selvittelyä.

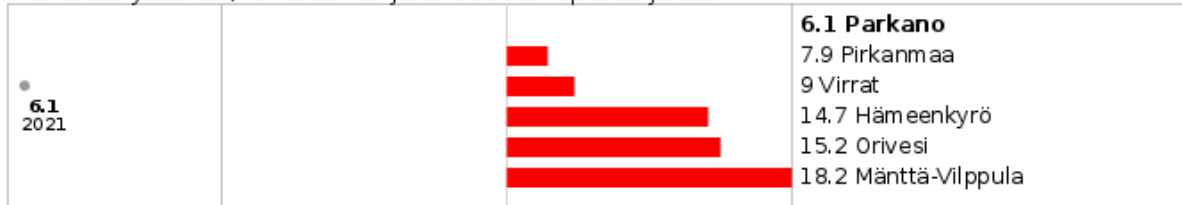

NUORET JA NUORET AIKUISET

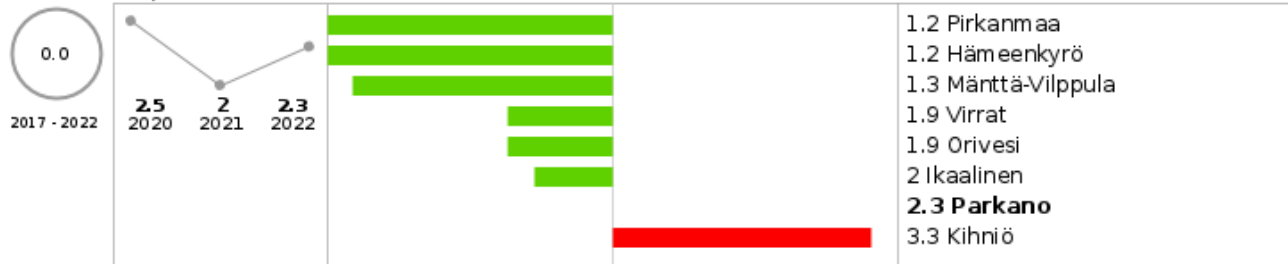
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

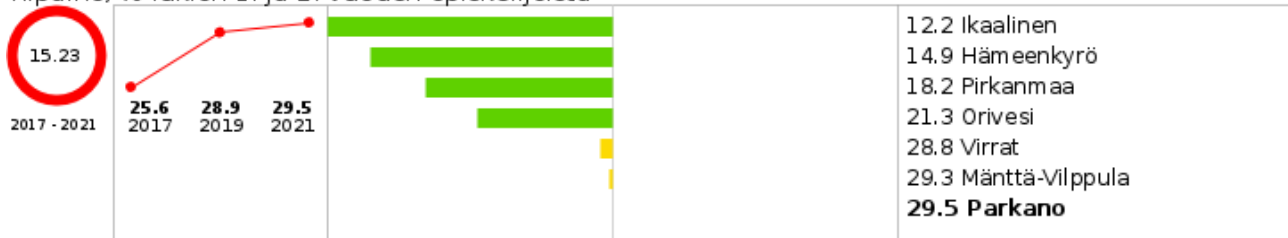
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

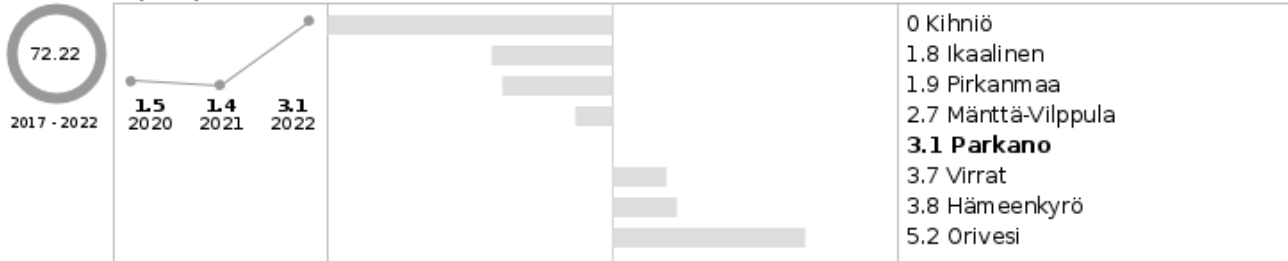
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Etsivä nuorisotyö on nuoriin 15-29-vuotiaisiin kohdennettua, matalalla kynnyksellä saavutettavaa, maksutonta ja vapaaehtoista palvelua, missä asioiden käsittely ja palveluohjaus tapahtuu nuoren tahtoa sekä toivetta kunnioittaen. Etsivä nuorisotyö erityiskohteena on koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolelle jääneet tai muuten tukea tarvitsevat nuoret. Nuorisolaki on etsivän nuorisotyöpalvelun vahva pohja ja ohjaava tekijä. Palvelun peruseriaatteet ovat nuorisotyön eetos ja arvot, jotka ovat kasvun tukeminen, rinnalla kulkeminen, osallisuuden ja sosiaalinen vahvistaminen, ei nuoren puolesta. Työskentely nuoren kanssa perustuu nuoren kuuntelemiseen ja yhteistyöhön, joissa tarkastellaan nuoren ehdoilla hänelle merkittävien elämän teemoja eri näkökulmista. Nuori määrittelee tuen tarpeen, mikä tarkoittaa nuoren kanssa yhteistyössä pohtien tarpeen mukaisia palveluita ja niihin ohjautumista. Hänen vahvuuksiensa ja vaihtoehtojen kartoittamisen lisäksi kohti oman näköisen polun löytämistä.

Ohjauksen (nuorisolaki 11) etsivään nuorisotyöhön voi tehdä viranomaisen, koulu (5 24.7.2009/560), sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntija ja kuka tahansa, joka näkee nuoren tilanteen sosiaalista tukea ja ohjausta vailla olevaksi. Nuoren oma yhteydenotto etsivään nuorisotyöhön on ensisijainen. Mutta myös ystävät ja vanhemmat voivat halutessa ilmoittaa etsivälle huolen nuoresta. Puolustusvoimilla on velvollisuus ohjata palveluksensa keskeyttäneen nuoren etsivään nuorisotyöhön. Toisen asteen oppilaitoksista keskeyttäneet opiskelijat ohjautuvat opinto-ohjaajan toimesta etsivälle.

Korona pandemian aikana etsivä nuorisotyö tarjoaa palveluita myös verkossa muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Aluehallintovirasto tarjoaa vuosittain haettavan rahoituksen etsivään nuorisotyöhön, josta myös palkka maksetaan etsivälle nuorisotyöntekijälle. Samoin se hallinnoi etsivän nuorisotyön asiakas- ja tilastotietojärjestelmää PAR, johon tiedot nuoresta kerätään tilastointia varten. Nuorisotilastot.fi antaa kaupungeittain ja valtakunnallisen kuvan siitä, mihin nuoret sijoittuvat esim. koulutuksiin tai työelämään tai mitä palveluita nuoret ovat tarvinneet omassa kasvussaan. Asiakkuuden päätyttyä nuoren tietoja ei arkistoida, vaan ne poistetaan. Nuoren tietoihin asiakastietojärjestelmään ei ole laillista pääsyä, kuin etsivällä nuorisotyöntekijällä, eikä tietoja voi luovuttaa missään tilanteessa ilman nuoren lupaa, kuin nuorelle itselleen.

PARKANON KAUPUNGIN ETSIVÄ NUORISOTYÖ Parkanon kaupungin etsivä nuorisotyö on sivistystoimen alla. Parkanossa etsivä nuorisotyötä tehdään 100 % työajalla. Parkanon etsivä nuorisotyöntekijä tekee yhteistyötä nuorten Startin (työpaja), sosiaali- ja terveydenhuollon, puolustusvoimien kanssa asiantuntijoiden, työvoimahallinnon, kuntakokeilu omavalmentajien, alueen peruskoulu ja sekä toisen asteen oppilaitosten kanssa sekä tarvittaessa muiden tahojen kanssa. Nuorten tapaaminen sovitaan nuoren kanssa hänen oman toiveiden mukaisesti. Etsivä nuorisotyöntekijä jalkautuu yhteistyökumppaneiden luo myös yhdessä nuoren kanssa. Nuoren niin toivoessa.

Suurin osa tällä hetkellä olevista asiakkaista on neuropsykologinen tausta ja tuen tarve ollut jo pitkäaikainen peruskouluajalla.

Etsivä nuorisotyö tekee tiivistä yhteistyötä viikoittain nuorten Startin kanssa. Työmuotoina on ollut jalkautuvaa työtä Entticoffee merkeissä ammattikoulu Iisakissa ja lukiossa. Lisäksi etsivä on käynyt

ohjaamassa omia välituntiohjelmavuoroja yläkoululaisille. Lisäksi peruskoulun jopo-luokan kanssa aloitettu yhteistyötä tekemään jo nivelvaiheessa. Etsivällä käy viikoittain yksilötapaamisilla nuoria sekä verkossa tapahtuvaa työtä on merkittävästi. Vuosittaiset esittäytymiset peruskoulunsa päättäneille ja toisen asteen tutkintokoulunsa aloittaneet on vakiintunutta toimintaa. Etsivä on myös tavoitettavissa nuorisotiloilta kerran kuussa ja paikallisessa nuorten tapahtumassa etsivä on tavattavissa.

Uusi vakituinen etsivä nuorisotyöntekijä on aloittanut tehtävässä 1.11.2022.

NUORTEN TYÖPAJA STARTTI

Parkanossa nuorten työpajatoiminta toimii nimellä nuorten Startti. Nuorten työpajatoiminta siirrettiin sivistyksen alaisuuteen syyskuun alusta 2021. Samalla koko toiminta ja tilat uudistettiin vastaamaan nuorten tarpeita. Nuorten Startti on tällä hetkellä suosittu nuorten keskuudessa, ja sinne halutaan tulla. Nuorten moniongelmaisuuksien vuoksi jaksojen pituus on kasvanut, joten palveluun ei pystytä ottamaan kaikkia, joilla tarvetta olisi.

Nuorten Startin -toiminta on tarkoitettu 17-29-vuotiaille Parkanolaisille. Startissa valmennus on kokonaisvaltaista ja tavoitteellista toimintaa, joka on vahvasti tulevaisuuteen suuntaavaa: nuoria tuetaan tulevaisuuden suunnitelmien rakentamisessa ja jatkopoluille pääsemisessä. Tavoitteena on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen tai työhön, suorittaa koulutus loppuun tai päästä tarvitsemaansa palveluun.

Toiminnassa olennaista on monialaisen yhteistyöverkoston kanssa työskenteleminen. Startilla vahvistetaan valmentautujan voimavaroja, itsetuntemusta ja -luottamusta sekä autetaan häntä löytämään tarvittavat muut tukitoimet palveluverkostosta. Valmennusjaksot ovat joustavia ja ne räätälöidään valmentautujan tarpeiden ja jaksamisen mukaan: jakson pituus, viikoittaisten päivien määrä ja päivän pituus sekä sisällölliset painopisteet ovat yksilöllisiä.

Starttivalmennuksen menetelmiä ovat yksilö-, ryhmä- työhön- ja työvalmennus. Yksilövalmennuksen keskiössä on valmentautujan toimintakyvyn kartoittaminen ja vahvistaminen sekä elämänhallinnan ja tulevaisuuden suunnittelun tukeminen. Ryhmävalmennuksessa valmentautujien arjenhallintaa sekä työelämä- ja vuorovaikutustaitoja kehitetään erityisesti toiminnallisilla menetelmillä muun ryhmän kanssa. Toiminnassa pyritään hyväksyvään ilmapiiriin, tasaveroiseen ja muita arvostavaan vuorovaikutukseen sekä hyödynnetään vertaistukea. Startilla on mahdollisuus saada kokemuksia ryhmään ja yhteisöön kuulumisesta. Työhönvalmennus antaa yksilöllistä tukea työllistymiseen. Startilla tuetaan työelämätaitojen ja -valmiuksien kehittymistä sekä autetaan työnhaussa. Startilta saa tukea myös uuteen työympäristöön tutustumiseen ja kiinnittymiseen. Työvalmennus tarkoittaa starttivalmennuksessa käytännössä ennen kaikkea kädentaitomenetelmien hyödyntämistä ja erilaisiin työtehtäviin tutustumista. Tavoitteena on työkyvyn kokonaisvaltainen edistäminen ja yleisten työelämätaitojen tukeminen.

Nuori voi tulla Startille työllisyydenhoidon omavalmentajan tai sosiaalipalvelujen ohjaamana, koulutusopimuksella ammatillisesta koulutuksesta, lukio-opintojen keskeytyessä, Etsivä nuorisotyöntekijän kannustamana tai oma-aloitteisesti yhteyttä ottamalla

NUORISOVALTUUSTO

Nuorisovaltuusto on kuntalain (410/2015) 26 :n mukainen toimielin. Sen tarkoituksena on ajaa nuorten etua, edistää ja kehittää nuorten oloja sekä ajanviettomahdollisuuksia kunnassa. Nuorisovaltuustot ovat yhteistoiminta-alueella toimineet vuodesta 2018. Nuorisovaltuustot valitaan vuosittain ja molemmissa kunnissa sen toimintaa ohjaa kaksi kunnan sivistystoimen työntekijää. Nuorisovaltuuston jäsenet voivat olla 1320- vuotiaita parkanolaisia tai kunnissa asuvia nuoria, jäsenmäärä on 612 varsinaista jäsentä. Nuorisovaltuustot on kunnissa otettu tiiviiksi osaksi kunnan päätöksentekoa valitsemalla edustajat kunnan eri toimielimiin. Nuorisovaltuusto vaikuttaa ja osallistaa kunnan nuoria päätöksentekoon mm. järjestämällä kyselyitä tai erilaisiin hankkeisiin liittyviä tilaisuuksia, joilla osallistetaan oppilaita kunnan päätöksentekoon. Nuorisovaltuusto paitsi osallistuu päätöksen tekoon, toteuttaa nuorille suunnattua ohjelmaa ja retkiä, kuten teatterimatkoja ja tekee hankintoja. Nuorisovaltuustolle asetetaan vuosittain oma budjetti, jonka käytöstä nuorisovaltuusto päättää itse. Nuorisovaltuusto tekee tiivistä yhteistyötä esim. koulun, kirjaston ja nuorisotoimen kanssa.

Vapaa-aikapalveluiden järjestämä nuorisotoimintaa 2017-2022

Koulussa tapahtuva nuorisotyö ja kouluyhteistyö

- Nuorisotoimen välitunnit
- Ryhmätyökset, c7lk. ja lukion ykköset
- Osallistuminen koulun tapahtumiin ja toimintoihin
- Nuorten vaalien järjestäminen yhteistyössä historian ja yhteiskuntaopin opettajien kanssa
- Vaikuta -teemapäivä marraskuussa 2021
- Kaarnan supermessut kerran lukuvuodessa
  - 1 Messutapahtuma nuorille hyvinvoinnin teemoin
- Nuorisotyön torstaitiimi moniammatillinen ryhmä kokoontui ja kokoontuu kahden viikon välein
- Koululle tuotetut tapahtumat
  - 1 Lost in Parkano school edition
  - 2 Liikuntavälitunnit
- Lomaleiritoiminta
  - 1 Avin rahoittama hanke loma-ajantoimintoihin

Nuorten kuuleminen erilaisin kyselyin esim. Harrastamisen Suomen mallin tarjonta sekä nuorisokysely

Nuorisovaltuuston toiminnan uudelleen aloitus

Valtuustolla oma vuosittainen budjetti

- Läsnä- ja puheoikeus eri toimielimissä
- Lausuntojen ja aloitteiden anto mahdollisuus
- Kokoontuu kerran kuussa pois lukion kesäaika

Lakisääteinen Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto

- kokoontuu 2krt vuodessa vähintään

Nuorten Startti siirtyi nuorisotyön puolelle elokuussa 2021

Etsivän ja Startin yhteistyön kiinteyttäminen

Korona-ajan somenuorisotyö

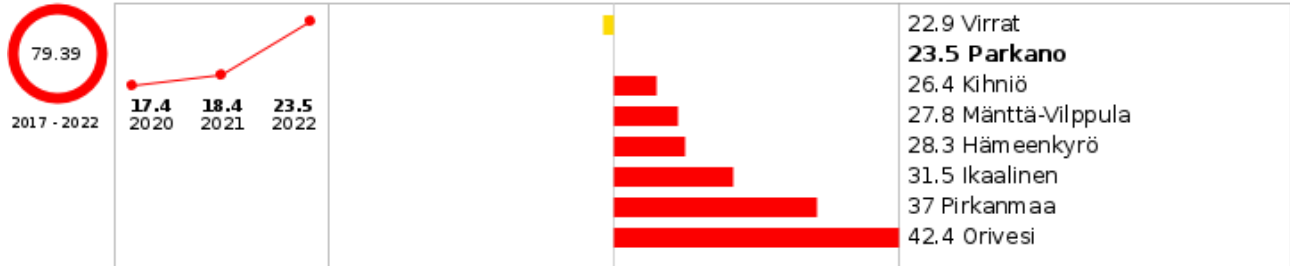
- Discord
- Nuoli Live Streamit ja kampanjat kannustaen aktiivisuuteen korona-aikana

Nuorisotilatoiminta

- Puolen Kuution Koppi 20182020
  - 1 Tilojen tapahtumat
- Valkoinen Talo 2021 ja toiminnan aloitus 2022-
  - 1 Tilojen rakentaminen, tilojen tapahtumat ja säännölliset aukioloajat
  - 2 Syys- ja kevätlukukauden ohjelmakalenteri
    - Jaettiin/jaetaan kaikille nuorille wilman kautta
    - Paperiset ohjelmaesitteet
- Tapahtumat
  - 1 Mauton päivä yhteistyö 19.5.2018 ja 18.5.2019
  - 2 Kesäleiri Vahojärvellä 2021
  - 3 Konsertit
    - Artfestivon nuorten konsertit
  - 4 Parkano päivien nuorten osuus
    - Disco ja klubi-ilta
  - 5 Retket mm.
    - Marttisiin
    - Laskettelureissut
    - Nuvalaisten retket liittokokoukseen
  - 6 Liikuntaleirit yhteistyössä Kihniön kanssa
  - 7 Water Tower fest-tapahtuma Puntin pihassa
  - 8 Ulkoilmaleffat
- Harrastamisen Suomen malli
  - 1 Käsittäen peruskouluikäisten heidän toivomat kerhot koulupäivän yhteydessä
  - 2 n. 15 eri kerhoa eri-ikäisille

TYÖIKÄISET Hyvinvointi Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

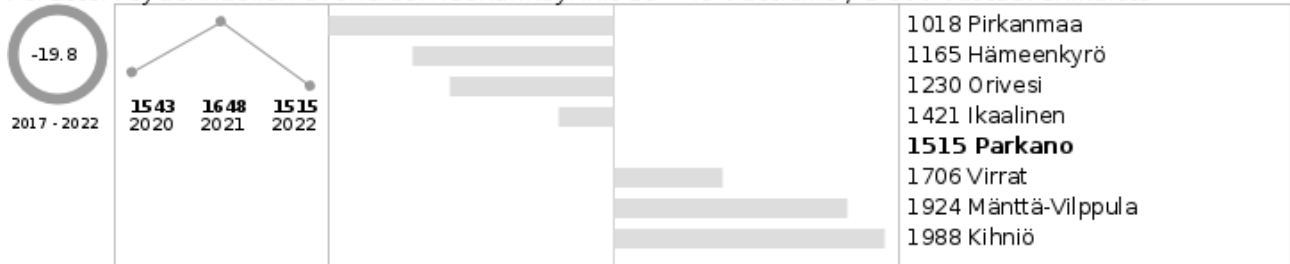

Kunnan palvelut sosiaali- ja terveydenhuolto

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Työikäisten tilastoista on hankala saada yksittäisen kunnan tietoja ja tiedonkeruut eivät ole kattavia koska niissä yksittäisen kunnan vastaajamäärä ei yleensä nouse työikäisissä korkealle. Työterveys on merkittävä toimija työikäisten palveluissa ja käytetyistä elintapaohjauksen keinoista ei saa vertailutilastoa.

Parkano kaupunki on mukana valtakunnallisessa työllisyyden kuntakokeilussa, joka alkoi maaliskuun 2021 alussa. Kokeilussa Parkanon kaupunki vastaa työllisyyspalveluiden tuottamisesta myös kihniöläisille pitkäaikaistyöttömille, jotka eivät saa ansioturvaa alle 30-vuotiaille työttömille työnhakijoille maahanmuuttajille ja vieraskielisille työnhakijoille.

Kokeilun aikana uusi työnhakija ilmoittautuu normaalisti Pirkanmaan TE-toimistoon, joka ohjaa kokeilun piiriin kuuluvat asiakkaat kunnan asiakkaiksi. Pääasiassa ansiosidonnaisella päivärahalta olevat hoitaa Pirkanmaan TE-toimisto. Käytössä on Oma asiointi palvelu. Kokeilussa asiakas saa hänelle nimetyn OMA-valmentajan, joka tukee häntä työnhaussa ja neuvoo työttömyyteen liittyvissä viranomaisasioissa. OMA-valmentaja koordinoi asiakkaalle yhdessä hänen kanssaan yksilöllisen polun kohti työtä, koulutusta tai muita palveluja.

Työllisyyden kuntakokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä sekä koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Pirkanmaalta kokeilussa on mukana 22 kuntaa, ja ne muodostavat yhdessä oman kokeilualan. Kokeilun alkaessa Pirkanmaan TE-toimistosta siirtyy yhteensä noin 30 000 asiakasta kokeilualan kuntiin. Työllisyyden kuntakokeilut alkavat 1.3.2021 ja kestävät 31.12.2024 saakka. Kokeilut perustuvat eduskunnan hyväksymään lakiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta. Kaupunki on antanut vuonna 2022 nuorten kesätyötukea 16-24-vuotiaiden työllistämiseen. Parkanolla ja Kihniöllä on yhteinen yhteistoimintapiste, joka sijaitsee Parkanossa. Lisäksi työllisyyspalveluissa koordinoidaan maahanmuuttajien kotoutumista paikkakunnalle. pääpaino kotouttamisessa on ollut tilapäistä suojelua tarvitsevien ukrainalaisten kotouttaminen, koska Parkanon kaupunki on tehnyt Kuntamallin mukaisen sopimuksen Karkun vastaanottokeskuksen kanssa.

Työttömien terveystarkastukset ovat ilmaisia ja aikuisneuvola toteuttaa ne. Työterveyshuollon toimivilla palveluilla on merkittävä tekijä työssäkäyvän väestön toimintakyvyn ja terveyden tukijana. Työikäisten elintapaohjaukseen polkuun tulee kiinnittää nyt huomioita erityisesti työikäisten kohdalla Parkanon kaupungissa, jotta työllisyystoimijat saavat vahvan tuen ja moniammatillisen verkoston tuen.

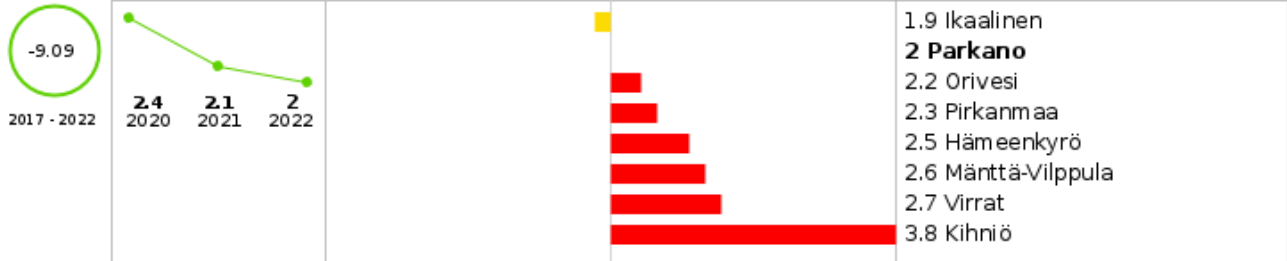

IKÄIHMISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erytiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Kunnan palvelut sosiaali- ja terveydenhuolto

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (-2018)

IKÄIHMISET – Yhteenveto

Parkanon ja Kihniön yhteisen sotealueen ikääntyvien hyvinvointisuunnitelman tavoitteena vuosille 2021-2025 on ollut kuntalaisten asuminen mahdollisimman toimintakykyisenä ja hyvinvoivana kodissaan myös ikääntyneenä. Hyvinvointialue on nyt luonut oman suunnitelman ikääntyville ja Parkanon kaupungin tulee miettiä koska tarkastellaan oman suunnitelman päivittämistä. Huomioon tulee ottaa palveluverkon uudistus sekä lakimuutosten vaikutukset.

Suurin osa ikääntyneistä ei tarvitse säännöllisesti sosiaali- ja terveyspalveluita. Painopiste kotona asumisen tukemisessa on ennaltaehkäisevien palveluiden tarjoamisessa sekä palvelutarpeiden tunnistamisessa. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017-2019 korosti terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaamista ikääntyneiden määrän kasvaessa. Pirkanmaan Suunnitelma ikäihmisten yhteensovitetusta palvelukokonaisuudesta Pirkanmaan maakunnassa on linjannut strategisiksi tavoitteiksi ikäihmisten palveluissa osallisuuden edistämisen, asiakaslähtöisyyden vahvistamisen neuvonnan ja asiakasohjauksen keinoin, matalan kynnyksen toiminnan lisäämisen, kotona asumista tukevien palveluiden kehittämisen ja asumisenuudet innovatiiviset ratkaisut.

Vanhuspalveluiden tavoitteena on lisätä erityisesti varhaisen vaiheen tukea. Palveluiden oikea-aikaisuus, palvelutarpeen ja palvelun yhteensovittaminen vaatii monialaista yhteistyötä vanhuspalveluiden henkilöstön parissa sekä palveluiden räätälöimistä asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaiseksi. Liian raskaisiin palveluihin siirtyminen liian aikaisessa vaiheessa on sekä asiakkaan elämänlaadun että palvelujärjestelmän näkökulmasta haitallista. Keskeistä ovat matalankynnyksen neuvontapisteratkaisut ikäihmisille, asiakasohjaus siirryttäessä palveluiden piiriin sekä erilaiset teknologiset ratkaisut, jotka osaltaan edesauttavat asioiden hoitamista kotoa käsin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä etusijalla ovat elintapaohjaus ja asioista tiedottaminen kuntalaisille. Ikäystävällisessä kunnassa iäkkäiden asukkaiden toiveita ja tarpeita kuunnellaan, jotta heillä on mahdollisuus omannäköiseen elämään. (THL Ikääntyminen)

Suurin osa iäkkäiden ihmisten käyttämistä palveluista on muita kuin sosiaali- ja terveyspalveluja.

Kunta vaikuttaa merkittävästi siihen

- mitä palveluja kunnassa on tarjolla
- miten helposti palveluja on saatavilla
- kuinka lähellä ja saavutettavissa palvelut ovat
- kuinka selkeä ja toimiva kokonaisuus palveluista muodostuu.
-

Palvelut voivat olla helposti saavutettavissa monin tavoin. Ne voivat sijaita fyysisesti lähellä, liikkua asiakkaan luokse tai olla sähköisinä paikasta riippumattomia.

Hyvinvointialueen palveluverkkouudistus ja vanhuspalvelulain muutokset asettavat kunnat myös miettimään omien ikääntyneiden kuntalaisten tarpeita asuntojen ja palveluiden saavutettavuuden suhteen. Vanhusneuvostolla on tärkeä rooli seurata paikallisten palveluiden kehittymisen suuntaa.

Iäkkäiden ihmisten palvelujen uudistuksen toisessa vaiheessa muutetaan erityisesti kotiin annettavia palveluja ja asumispalveluja. Uudistus tuli pääsääntöisesti voimaan 1.1.2023 yhtä aikaa sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen rakenneuudistuksen kanssa. Muutokset koskevat myös muita sosiaalipalvelujen asiakasryhmiä.

Kotiin annettavien palvelujen uuden lainsäädännön tavoitteena on varmistaa, että iäkkäät henkilöt voivat elää kodissaan turvallisesti ja saavat tarpeidensa mukaiset kotiin annettavat palvelut. Uudistuksen tarkoitus on myös parantaa kotihoidon henkilöstön riittävyyttä sekä toiminnan toteuttamista ja johtamista.

Kotiin annettavat palvelut jakautuvat jatkossa tukipalveluihin ja kotihoitoon, johon voi kuulua myös asiakkaan tarvitsema kotisairaanhoido. Kotipalvelu-termiä käytetään jatkossa enää lapsiperheiden kotipalvelusta, joka on jatkossa oma palvelunsa.

Kotihoitoa voi saada tarvittaessa kaikkina vuorokauden aikoina. Lakiin on lisätty uudet säännökset koskien esimerkiksi kotikäyntien suunnittelua ja kotihoidon toteuttamista, henkilöstövajaukseen puuttumista ja henkilöstön riittävyyden varmistamista, omavalvontaa ja johtamista.

Tukipalveluiden rooli iäkkäiden ensimmäisenä, toimintakykyä tukevana palveluna täsmentyy. Tukipalveluina voidaan järjestää muun muassa siivous-, ateria- ja asiointipalveluja.

Asumispalveluiden uudistus mahdollistaa monimuotoisten asumis- ja palvelukokonaisuuksien luomisen niin, että iäkkäille henkilöille voidaan tarjota joustavia, yhteisöllisiä ja toimintakyvyn säilymistä tukevia asumis- ja palveluratkaisuja kotona asumisen ja nykyisen tehostetun palveluasumisen väliin. Sosiaalihuoltolain asumispalveluja ovat jatkossa yhteisöllinen asuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen sekä tilapäinen ja tuettu asuminen.

Yhteisöllinen asuminen korvaa nykyisen ns. tavallisen palveluasumisen. Yhteisölliseen asumiseen kuuluu asiakkaalle sopiva asunto sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävää palvelua. Uutta nykyiseen tavalliseen palveluasumiseen verrattuna on se, että asuminen ja palvelut järjestetään erikseen asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asuminen ja palvelut järjestetään samoin kuin nykyisessä tehostetussa palveluasumisessa. Paikalla on oltava henkilöstöä ympärivuorokautisesti ja iäkkäiden asiakkaiden osalta noudatetaan säädettyä henkilöstömitoitusta.

Yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista voidaan toteuttaa samaan rakennuskokonaisuuteen kuuluvissa tiloissa, ja rakennuskokonaisuuteen voi kuulua myös muita asuntoja. Ajatuksena on vähentää asukkaiden palvelutarpeiden kasvusta johtuvia muuttoa. Jos asukkaan olosuhteet muuttuvat niin, että hänen on perusteltua siirtyä yhteisöllisestä asumisesta tai ns. tavallisesta asumisesta ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, muutos on mahdollisuuksien mukaan toteutettava niin, ettei hänen tarvitse siirtyä toiseen asuntoon saadakseen tarvitsemansa palvelut. Jos asiakkaan etu edellyttää siirtymistä toiseen asuntoon, asiakkaan asuminen vahvempien palvelujen turvin on pyrittävä järjestämään ainakin samassa asuinympäristössä, esimerkiksi palvelukorttelissa. Uudistuksella muutetaan myös sosiaalihuoltolakia sekä lisäksi asiakasmaksulakia ja yksityisistä sosiaalipalveluista annettua lakia.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

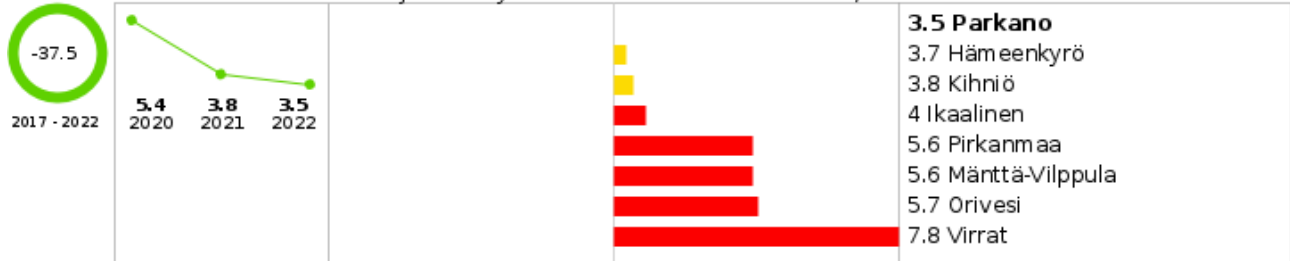

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisiin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Kunnan palvelut sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Vapaa-aikapalveluiden muutoksesta 2017/2021 ja 2022

Liikunta 2017/2022 ja liikuntaympäristöt

- Uudet liikuntapaikat ja toiminnot
  - 1 Ulkokuntosali
  - 2 Terveyskeskuksen uimarannan uusiminen ja uusi laitur
  - 3 Lähiliikuntapolut Pappilansalmi
  - 4 Alkkianvuoren retkeilyreittien kehittäminen käynnistyi 2021 jatkuu edelleen ja tähän on saatu rahoitusta. Prosessi valmis 2024. Paroonin taipaleen retkeilyreitit uudelleen luvittaminen ja kunnostaminen käynnistynyt 2020 jatkuu edelleen.
  - 5 Luontoreitit
    - Käpykintukan uusiminen
    - Kustaa Hirven luontopolku
  - 6 Liikuntapaikkojen tiedot Parkanon karttapalveluun ja niistä tiedottaminen
  - 7 Liikuntavälinelainaamo kirjaston kanssa
  - 8 Leijonapuiston virkistysalue ja minigolfrata yhteistyössä teknisen toimialan kanssa
- Liikuntatapahtumat
  - 1 Haastepyöräily- hankkeen monipuolistaminen (mobiilisovellukset ja tiedottaminen) ja talviliikkuja kampanjaan osallistuminen
  - 2 Melontaretket
  - 3 Luontoliikuntaretket
  - 4 Kuntoilutapahtumat
    - Unelmien liikuntapäivät
      - Jumpat
    - Kuntakumppanuspyöräilyt
  - 5 Kattavammat ottelumatkat yhteistyössä Kihniön kanssa
  - 6 Liikuntaleirit yhteistyössä Kihniön kanssa
  - 7 Lost in Parkano seikkailusuunnistustapahtumat
  - 8 Toni torilla kultamitalijuhlat 2019 ja 2022
  - 9 Korona-ajan liikuntatapahtumat
    - Tietovisasuunnistus
    - Somehaasteet/kampanjat
    - Virtaparkki Kannustettiin videoviestinnällä liikkumaan ja myös etäjumpat
- Liikuntaryhmät
  - 1 Nuorten kuntosalivuorot
  - 2 Työikäisten ja senioreiden kuntosalivuorot
  - 3 Matalankynnyksen kuntojumpat
  - 4 Ikäihmisten tasapainojumpat
  - 5 Senioreiden peli- ja liikuntaryhmät
  - 6 Soveltavan liikunnan kerhot
  - 7 Allas- ja uintivuorot
  - 8 yleisöluisteluvuorot mailaton ja mailallinen, enemmän vuoroja tarjolla
  - 9 Tanssiryhmät
  - 10 Perheliikuntavuorot Puntilla
  - 11 Äijien ja muijien hikipelikerhot, ei käynnistynyt
  - 12 Luovaa liikettä ja Parkouria
  - 13 Hiihtovuorot Jämin hiihtotunnelissa
  - 14 Pesiskerhot lapsille ja nuorille
- Liikkuva koulu, Liikkuva toinen aste ja Liikkuva varhaiskasvatus -hankkeet

- 1 Uusia toimintamalleja kouluille
  - 2 Uusia välineitä kouluille
  - 3 Uusia liikuntapaikkoja koululle ja asfalttiin maalatut kentät, ulkosäbäkaukalo, futisgolfkenttä
- Harrastamisen Suomen malli. Pilotissa+ toiminnan vakinaistaminen
  - Urheilupainotteinen opiskelu Parkanon toisen asteen koulutuksissa salibandy, jääkiekko ja e-sport
  - Urheiluseuraverkoston luominen
  - Liikuntavuorojen mahdollistaminen yhdistyksille ja yksityisille tarjonnan laajentaminen
    - 1 Kaarnaan
    - 2 Keskustan koulun liikuntasali
  - Liikuntatarjottimen lanseeraaminen
    - 1 Kaupungin omat toiminnot
    - 2 Liikunta- ja urheiluseurat
    - 3 Yksityiset liikuntayritykset
  - Liikuntaneuvonta-hankkeet AVI:n rahoittamana 2021-2023
  - PirSOTE-hanke
    - 1 Elintapaohjauksen liikuntatarjottimet

KULTTUURI

2017-2022

ITE-kesäkaupungin näyttelyt

- Parkanon kaupunginvaltuusto hyväksyi Parkanon ITE-kesäkaupungiksi kesäkuussa 2018
- Kiinteä yhteistyö Maaseudun Sivustysliiton kanssa; näyttelytoiminnan suunnittelu ja markkinointi
- Jokaisessa kesänäyttelyssä oma teema, jonka mukaan teokset kerätään, esimerkiksi 10-vuotinäyttelyssä teema oli ITE-Xeen
- juhluvuonna kaupunki hankki myös omia teoksia: Alpo Koivumäen Hirvi Suomen saloilla, Paula Huhtasen Onnellinen Parkano sekä Tuomo Rantasen ISO HÄMÄHÄKKI
- Näyttely esillä CityNomadi-sovelluksessa, johon lisättiin myös pelillinen ominaisuus vuonna 2022
- ITE-taide on valikoitunut kaupungin markkinoinnin kärjeksi ja lisäksi ITE-taiteen kehittäminen on mainittu Parkanon uudessa, joulukuussa 2022 hyväksytyssä strategiassa

Viralliset juhlapäivät

- Itsenäisyyspäivän juhlallisuudet (korona-aikana virtuaalisesti)
- Kansallinen veteraanipäivä, aloitettu seppelenlaskuperinne seurakunnan kanssa sekä toimitettu muistaminen suoraan veteraaneille yhteistyössä veteraaniyhdistyksen kanssa juhlan sijaan, kouluja aktivoitu mukaan päivän viettoon
- Kaatuneiden muistopäivä, seppelenlasku muistomerille seurakunnan kanssa
- Lasten oikeuksien päivä, yhteistyössä tapahtuma Parkanon seurakunnan ja MLL Parkanon yhdistyksen kanssa

Art Festivo musiikki- ja kulttuuritapahtuma

- siirtyi syksyllä pidettäväksi tapahtumaksi vuonna 2020, korona sekoitti jonkin verran tapahtuman järjestämistä, muutama välivuosi sen vuoksi
- Art Festivo osana Pirkanmaan Festivaalit -verkostoa

Konsertit ja muut kulttuuritapahtumat

- Erilaisia yksittäisiä konsertteja kaupungintalolla, Kaarnassa yms.
- Konsertit vanhuspalveluiden asumisyksiköissä
- Kotiseutukävelyt yhteistyössä Parkano-Seuran kanssa
- Erilaiset muisteluhetket, mm. Parkanon kirkon salamanisku

Parkanon joulunavaus

- Parkanon torilla järjestettävä tapahtuma marraskuussa, jossa mukana lukuisia eri toimijoita
- Kulttuuripalvelut organisoii tapahtuman ohjelman

Parkano-päivät

- Yhteistyössä Parkanon Yrittäjien sekä lukuisten muiden toimijoiden kanssa
- Järjestetty ensimmäisen kerran 2021, ajankohtana heinäkuu
- Viikonlopun kestävä tapahtuma, jonka tavoitteena on lisätä yhteisöllisyyttä, elinvoimaa sekä paikkakunnan kesätarjontaa

Kulttuuripääkaupunki 2026 / Operaatio Pirkanmaa

- Parkano mukana yhteistyökuntana kulttuuripääkaupunkihaussa ITE-teemalla
- Jatkohankkeena Operaatio Pirkanmaa vuosina 2022-2024, jossa tavoitteena on kehittää pirkanmaalaista kulttuuritoimijoiden yhteistyöverkostoa ja toimintamalleja

Kulttuuri ja taide virtaa hanke 2021-2022

- Parkano mukana yhtenä hankekuntana
- Hankkeessa on kehitetty Pirkanmaan kulttuuripankki sekä lisätty pirkanmaalaisten kulttuuritoimijoiden yhteistyötä mm. verkostotapaamisten avulla

Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla projekti 2021-2023

- Projektin tavoitteena kehitetään ratkaisuja siihen, miten kulttuurihyvinvoinnin palvelut saataisiin entistä tasapuolisemmin kuntalaisten käyttöön, ja väestön hyvinvointia saataisiin siten edistettyä taiteen ja kulttuurin keinoin
- Parkanossa projektin pilotissa vuonna 2022 on käynnistetty ikäihmisten lähitoritoiminta Pappilanpolun tukiasuntojen yhteisötilassa, yhteistyössä vanhuspalvelut sekä kulttuuripalvelut

Taideraide-kulttuurikasvatusohjelma

- Yhteistyössä kulttuuriosuuskunta Uulun kanssa tarjotaan varhaiskasvatuksen lapsille sekä peruskoulun alaluokkalaisille erilaisia työpajoja sekä esityksiä hoito- ja koulupäivän yhteydessä
- Museovierailut sovituille ikäluokille

Lasten Pirkkaset

- Parkano on mukana Lasten Pirkkasten tapahtumakuukaudessa aina helmikuussa, lisäksi vapaa-aikatoimen ohjaaja kuuluu Lasten Pirkkasten työryhmään

Harrastamisen Parkanon malli

- Käsittäen peruskouluikäisten heidän toivotat kerhot koulupäivän yhteydessä
- n. 15 eri kerhoa eri-ikäisille, mm. Musiikkikerho, puhallinkerho, kuvataidekerho
- Kiinteä yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa, mm. Petäjä-Opisto ja Ylä-Satakunnan musiikkiopisto
- Hankkeen organisointi vapaa-aikapalveluiden toimesta

Museotoiminta

- Kotiseutumuseo ja metsämuseo avoinna kesäkaudella noin viisi päivää viikossa, lisäksi ryhmille järjestetty erillisiä opastuksia aukioloaikojen ulkopuolella
- Oppaat nuorten kesätyöllistämisen kautta
- Metsämuseon Leader-kehittämishanke yhteistyössä teknisen toimen kanssa 2020-2021, kehitetty alueen infraa, asetettu käyntilaskurit ja lanseerattu Kustaa-hirven luontopolku

- Kotiseutumuseolla digitointihankkeita Museoviraston kautta, jonka avulla on saatu esineistö digitoitua Siiri-tietokantaan sekä päivitetty kotiseutumuseomateriaalit
- Kotiseutumuseon näyttelyä uudistettu; mukana nyt myös Parkanon Jalkinetehtaan historiaa
- Urhon tilan irtaimiston investointi museokäyttöön sekä Leijonapuiston kesäkahvilaan
- Paikallismuseoiden yhteistyö maakuntamuseojohtoisesti
- Virtuaalinen kotiseutumuseokierros lanseerattu YouTubessa
- Hakemus erä- ja luontokulttuurimuseon sijoituspaikaksi vuonna 2021
- Museoiden turvajärjestelmien kehittäminen 2022, mm. oppaiden turvapainikkeet

Taidenäyttelytoiminta

- Kaupungintalon näyttelytilassa ollut muutamia näyttelyitä, mutta pääosin näyttelytoiminta on siirtynyt uusittuihin kirjaston tiloihin, joka mahdollistaa hyvän näyttelytilan sekä laajemmat aukiolot kirjaston aukioloaikojen mukaan

Kustaa-hirvi

- Kaupungin oma maskotti, joka esiteltiin ensimmäisen kerran toukokuussa 2019
- Kustaa-hirvi pohjautuu Parkanon parooni Gustaf Wrede von Elimään, joka 1900-luvun alussa muiden alueen metsänhoitajien kanssa pelasti alueen suomenhirvikannan
- Kustaa-hirvi on mukana erilaisissa tapahtumissa ja toiminnoissa, joissa on lapsia ja lapsiperheitä, maskottia on brändätty mm. tarroilla ja t-paidoilla

Vauvamuistaminen

- Yhteistyössä kirjaston, seurakunnan sekä MLL:n kanssa muistetaan parkanolaisia vauvaperheitä ystävänpäivän tienoilla yhteisellä tapahtumalla ja vauvamuistamisella

Kulttuuriparlamentti

- Sivistyslautakunta on hyväksynyt kulttuuriparlamentin perustamisen huhtikuussa 2022
- tavoitteena on koota parkanolaiset kulttuuritoimijat samaan verkostoon, joka kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa, ja jonka kautta voidaan tehdä kannanottoja ja toimenpide-ehtotuksia sekä vahvistaa kulttuurin asemaa Parkanossa

Tehdään yhdessä -järjestöfoorumi

- Kaksi kertaa vuodessa kokoontuva foorumi kokoaa yhteen järjestötoimijat ajankohtaisten asioiden äärelle

Ihminen luonnossa

- Yhteistyössä Parkanon matkailuyhdistyksen kanssa
- Erilaista luontoaiheista ohjelmaa elokuussa viikonlopun ajan, kulttuuripalvelut mukana ohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa

VirtaParkki

- Kehitettiin yhteistyössä kaupungin ja Kolmostien Terveiden kanssa
- Virtuaalista kulttuuritarjontaa korona-aikaan, mm. Kotiseutumuseon virtuaaliset kierrokset
- Dream Broker alustan käyttöönotto

LIIKUNTANEUVONTA

Liikuntaneuvontaa on toteutettu kunnassa Aluehallintoviraston rahoittamien hankkeiden avulla toukokuusta 2021 alkaen. Hankkeiden tavoitteena on ollut toteuttaa liikuntaneuvontaa kaikille kuntalaisille elintapaohjauksen palvelupolun avulla yhteistyössä PirSote-hankkeen ja Kolmostien terveyden kanssa. Lisäksi liikuntaneuvoja on ollut mukana tuottamassa matalankynnyksen liikuntapalveluita yhdessä vapaa-aikatoimen kanssa vähän liikkuville kuntalaisille.

Hanke lähti hyvin käyntiin ja ensimmäinen tavoite oli saada liikuntaneuvonta kuntalaisille tietoon ja näkyväksi. Markkinoinnilla oli suuri merkitys, jotta tavoitettaisiin mahdollisimman paljon kuntalaisia ja varsinkin vähän liikkuvia tai liikkumattomia. Liikuntaneuvonnan käynnistäminen oli helppoa, koska toimintaympäristö oli tuttu ja ihmiset olivat tuttuja. Palvelusta yritettiin saada mahdollisimman helposti saavutettava, matalankynnyksen palvelu.

Hankkeiden suurina haasteina on ollut koronapandemia, yhteistyön luominen sote-puolelle sekä yksilöllisen liikuntaneuvonnan vähäisyys.

Liikuntaneuvonta on haasteista huolimatta tullut hankkeiden avulla tutuksi kuntalaisille ja varsinkin erilaiset liikuntaryhmät eri-ikäisille kuntalaisille ovat vakiintuneet liikuntapalveluiden tarjontaan ja selkeästi näille ryhmille on ollut tarvetta kävijämäärien perusteella.

Liikuntaneuvonta jatkuu vuoden 2023 loppuun uuden hankkeen avulla.

LIIKUNTAPAikkojen Käyttäjämäärät 2022

	Vakio- Vuorot	Koulu- käyttö	Muu Käyttö	Kaikki Yhteensä
Urheilutalo	7 430	1 630	8 440	17 970
- Palloilusali	7 080	1 550	3 440	12 070
- Kuntosali ja painonnostosali	350	50	3 000	3 400
- Kahvio	-	-	2 500	2 500
Jäähalli	11 170	4 000	12 420	27 590
- Jäävuorot (vakiovuorot = PK-83)	11 170	4 000	3 200	18 370
- Muu käyttö (mm. yleisö, markkinat)	-	-	9 220	9 220
Koulukeskuksen kentät	200	1 750	1 900	3 850
- Pesäpallokenttä	200	1 100	100	1 400
- Tenniskentät	-	50	200	250
- Sähly + muu käyttö	-	0	500	500
- Jääkiekkokaukalo	-	200	1 000	1 200
- Luistelualue, hiihtoalue	-	400	100	500
Pahkalanniemen kenttä	1 450	1 200	1 600	4 250
Muut kentät (arvio)	-	-	2 000	2 000
Kuntoradat, ladut, ulkoilureitit (arvio)	-	4 000	50 000	54 000
Uimapaikat, erikoisliikuntapaikat (arvio)	-	0	8 000	8 000
YHTEENSÄ:	20 250	12 580	84 360	117 190

PÄIHTEET

Parkanon kaupungin ennaltaehkäisevää päihdetyötä toteutetaan kaikkien kuntalaisten ja työntekijöiden arjessa. Ennaltaehkäisevänä päihdekoordinaattorina on toiminut vuoden 2022 maaliskuusta hyvinvointikoordinaattori. Ennaltaehkäisevää päihdetyötä on tehty Parkanossa lisäämässä valistusta kaikissa ikäluokissa, jakamalla päättäjille tietoa päihdevalistuksen keinoista, kertomalla yhdistyksille ja kampanjoimalla ajankohtaisista aiheista.

Ehkäisevä päihdetyö on osa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Sen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytön aiheuttamia haittoja niin päihteiden käyttäjille, heidän läheisilleen kuin yhteiskunnalle. Työn tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä päihteiden käytöstä ja niihin liittyvistä ilmiöistä sekä edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista päihteisiin liittyvissä asioissa. Lain mukaan ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyn. Päävastuu ehkäisevästä päihdetyöstä kuuluu kunnalle.

Niin koululaiset, työssä käyvät, työttömät kuin seniorit ja vaikeasti päihderiippuvaiset ovat oikeutettuja laadukkaaseen ehkäisevään päihdetyöhön. Ehkäisevä päihdetyö on lakisääteistä. Valtakunnallinen ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma vuosille 2015-2025 tukee ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) toimeenpanoa. Toimintaohjelma on käytännön työväline kuntien ja alueiden ehkäisevän päihdetyön tekijöille, työn johdolle sekä työtä kansallisesti tukeville toimijoille.

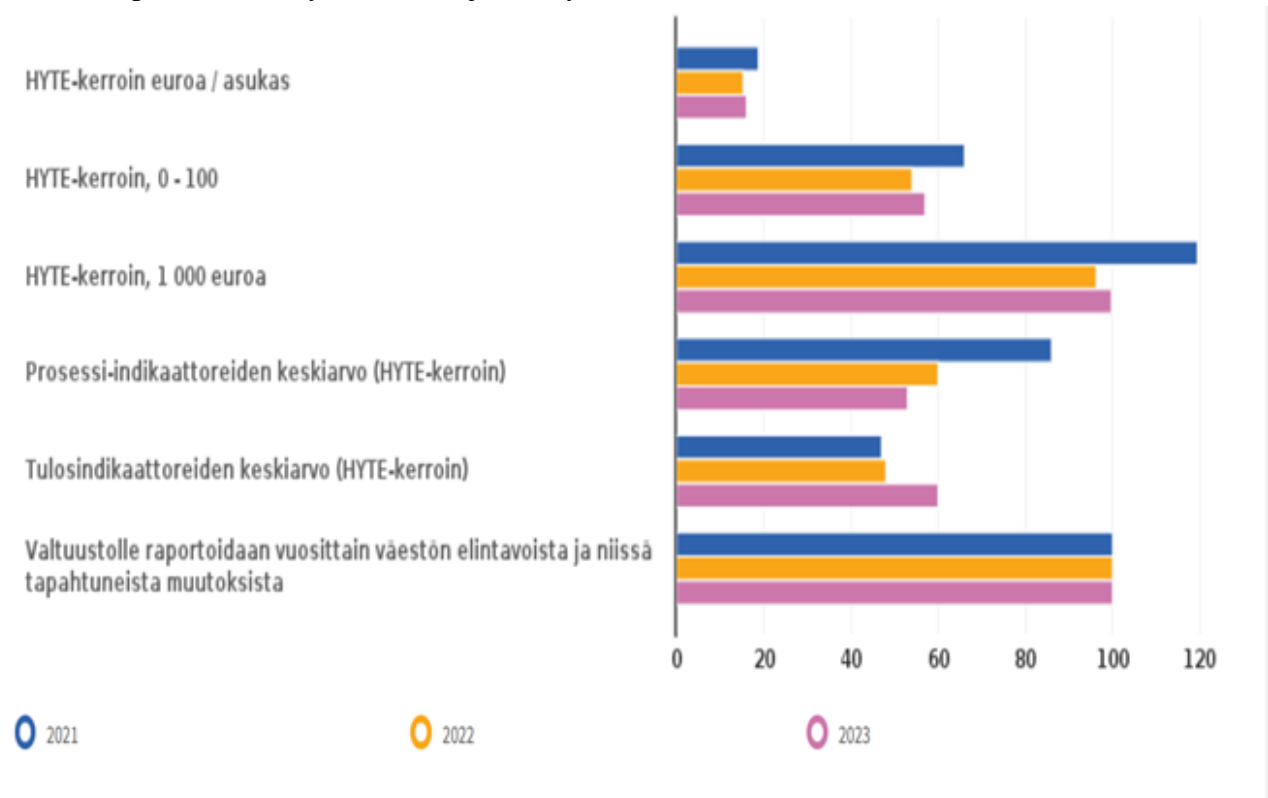
Kihniön ja Parkanon yhteinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma on valmistunut keväällä 2022 ja siinä on kuvattu ehkäisevän päihdetyön rakenteiden valmistelu. Kihniön ennaltaehkäiseväksi toimielimeksi on päätetty sivistyslautakunta, varsinaista ydintyöryhmää ei ole vielä nimetty. THL on tuottanut oppaan ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseen kunnissa ja hyvinvointialueilla. Aluehallintovirasto valvoo ja osaltaan ohjaa työn toteutumista.

Kihniön ja Parkanon yhteistoiminta- alueen mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa on tarkasteltu mielenterveys- ja päihdepalveluiden kokonaisuutta sekä päihteiden käytön ja palveluiden tilannetta. Kihniössä rikoksia tehdään vähän, päihteiden käytön aiheuttamia ilmiöitä raportoitu vähän ja huumausaineiden käyttöä ei ole tiedossa. Kuitenkin päihteiden käytöstä aiheuttavat ongelmat näkyvät palveluiden sisällä terveys- ja sosiaalipalveluissa asiakkaiden kautta Päihdeongelmat yksilöiden kohdalla aiheuttavat merkittävää haittaa käyttäjälle ja hänen läheisilleen. Edelleen suurimpana ongelmana on alkoholi ja siitä aiheutuvat ongelmat arjessa, työssäkäynnissä ja perhesuhteissa. Korona-aikana on tiedossa ikäihmisten lisääntynyt alkoholikulutus kotona. Erityisesti vuonna 2022 on ilmiönä lisääntynyt valtakunnallisesti ja myös Kihniössä lasten ja nuorten keskuudessa sähkö tupakan kokeilu ja nuuskaaminen. Lähisuhdeväkivallan ehkäisy kuuluu kaikille toimijoille ja sen ehkäisyyn tulee enemmän kiinnittää huomiota, jotta avun hakemisen kynnyks madaltuu ja tästä työstä vetovastuuta on ottanut hyvinvointialueen väkivaltatyö.

2.1 Hyte-kerroin

Kunnille on otettu käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Kannustin on otettiin käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. 2022 vuonna tehty työ siis vaikuttaa 2023 jaettavaan hyterahaan. Avustus on yleiskatteellista ja siksi on tärkeää huomioida talous- ja tilinpäätösmenettelyssä arvioitavat panostukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimiin.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja. Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: prosessi-indikaattoreista ja tulosindikaattoreista. Yhteensä indikaattoreita on 20.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (14 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on". Toimintaa kuvaavien indikaattoreiden määrä on kohtalaisen suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida mahdollisimman laajasti. Jos indikaattoreita olisi vain muutama, olisi vaarana että tehtäisiin vain niitä asioita, joita HYTE-kertoimessa mitataan. Nyt valitut indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kuntalaisten osallisuuden edistämisestä käytännön tekemisiin. Tärkeää on myös työn pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus.

Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla. Niiden avulla mitataan muutosta. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden

erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Poikkeuksena tästä on Kouluterveyskysely, joka toteutetaan kahden vuoden välein. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. Ongelman yleisyyttä kuvaavissa indikaattoreissa tavoitetasona pidetään alle 5 % esiintyvyyttä kohdejoukossa.

Parkanon kaupungin vuoden 2023 hytekerroin on 16,1 euroa/asukas ja hyte kertoimella 57 on vuodelle 2023 tulos 99700 euroa. Lähde sotkanet.

2.2 Tulevaisuuden sotekeskushanke

Pirkanmaan Tulevaisuuden Sote-keskus -hanke muodosti yhtenäisen hankkeen kaikkien Pirkanmaan kuntien kesken. Hanke on aloitettu 1.10.2020 ja jatkuu 1.1.2023-31.12.2023 hyvinvointialueella, jolloin toimintoja yhteensovitetään hyvinvointialueen käynnistämisen kanssa. Toimintaa ohjasi ja koordinoi Pirkanmaan liitto, kaikille kunnille on osoitettu yhtenäiset kehittämiskohteet/kehittämiskärjet. Näiden lisäksi jokainen kunta/alue on voinut valita lisäkehittämiskohteita omien tarpeidensa ja alueiden erityispiirteiden mukaan.

Pirkanmaan Tulevaisuuden sote-keskus -hanke (PirSOTE) painottui sote-palveluiden kehittämiseen kuntatasolla. Marinin kaudella sote-uudistuksen palveluiden kehittäminen tapahtuu kuntavetoisesti edelliskauden maakuntavetoisuuden sijaan. Näin varmistui, kehittämistyö tapahtui lähellä kuntalaisia ja pystymme huomioimaan kuntien erilaiset lähtötasot. Vuoden 2023 alusta Pirsote hanke siirtyi ja jatkuu maakunnan hallinnoimaksi hankkeeksi. Tavoitteena hankkeella on viiden kansallisen sote-keskusohjelman hyötytavoitteiden toteutuminen.

Pirkanmaan Tulevaisuuden sote-keskus kehittämisohjelma jakaantuu kuuteen kehittämiskokonaisuuteen/hankesalkkuun seuraavasti:

- 1) perusterveydenhuollon avovastaanotto toiminnan kehittäminen kohti uudenlaista kansallista sote-keskusmallia
- 2) sosiaalihuollon palveluiden syvempi integraatio osaksi sote-keskuksien toimintaa
- 3) lasten, nuorten ja perheiden palvelut (perhekeskus) osaksi sote-keskuksien toimintaa
- 4) hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintamallien uudistaminen
- 5) kuntoutuksen kehittäminen
- 6) peruspalveluiden digitalisaatio.

PirSOTE -hanke jakautuu kuuteen hankesalkkuun/osa-alueeseen ja niiden sisällä oleviin 15:sta työpakettiin. Kihniössä ja Parkanossa näiden hankesalkkujen ja työpakettien sisällä on yhteensä useita kehittämiskärkeä, jonka tavoitteita saavutellaan Pirsote-hankekausien aikana.

PirSOTE -hankkeeseen linkittyy myös muita hankkeita ja pilotteja, jotka tukevat PirSOTE-hankkeen tavoitteisiin pääsemistä, kuten 2021 vuoden aikana alkaneet PirKATI -hanke (Kotona asumisen teknologiat ikäihmisille), Pirkoti hanke ja työttömille suunnattu työkykyohjelma. Pirsote-hanketta hallinnoi Pirkanmaan liitto. Lisätietoa hankkeesta ja sen työpaketeista ja tuloksista löytyy Innokylästä sekä Pirkanmaan liiton sivuilta.

2.3 Parkano-Kihniö Perhekeskus

Perhekeskusmallilla tarkoitetaan lasten ja perheiden matalan kynnyksen lähipalveluiden verkostoa, jossa lapsiperheet saavat kokonaisvaltaista apua oikeaan aikaan. Tarvittava apu ja tuki tuodaan perheen arkiympäristöihin ja pyritään välttämään asiakkaiden ohjaamista palvelusta toiseen. Mallin avulla voidaan verkostoida ja sovittaa yhteen julkisia hyvinvointipalveluita sekä järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten toimijoiden toimintoja lasten ja perheiden kokonaisvaltaiseksi auttamiseksi. Perhekeskusmalli on toimijoiden, palveluiden ja toimintojen sekä yhteisten sopimusten ja toimintamallien kokonaisuus.

Perhekeskusmalliin kuuluu myös kaikille lapsiperheille avoin kohtaamispaikka, jossa lapset, nuoret ja perheet voivat tavata toisiaan, osallistua vertaistoimintaan sekä halutessaan saada ohjausta ja tukea pulmatilanteisiinsa. Perhekeskusalueen kohtaamispaikat kootaan yhteen perhekeskuksen kohtaamispaikkaverkostoksi. Verkostoon kuuluvat Pirkanmaan hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen, uskonnollisten yhteisöjen sekä Kelan palvelut ja toiminnot. Verkostoa johdetaan ja koordinoidaan kokonaisuutena, lapsi- ja perhelähtöisesti. Parkano-Kihniö perhekeskustoiminnalle on koottu oma ohjausryhmänsä, joka on kokoontunut ensimmäinen kerran 14.3.2024.

Perhekeskuksen palveluverkostoon kuuluvat:

- Lapsiperheiden sosiaali- ja terveystyöpalvelut
- Varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut
- Vapaa-aika-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut
- Järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen toiminta ja palvelut
- Avoimet kohtaamispaikat lapsille, nuorille ja perheille
- Kuntien terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta
- Kelan palvelut ja etuudet

3 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Parkanon kaupungin viimeisin laaja hyvinvointikertomus on vuosilta 2013-2016 ja suunnitelma 2020-2017 vuosille. Viimeisin raportti on vuodelta 2018. Hyvinvointityöhön tuli henkilövaihdosten vuoksi tauko vuonna 2020 ja koronaepidemian aikana hyvinvointityön resurssi käytettiin tartuntatorjuntatyöhön ja kuntalaisten digitaalisen saavutettavuuden parantamiseen luomalla mm. Virtaparkki elintapaohjausta kaupungin sivuille.

Vuoden 2021-2022 aikana päivitettiin Parkanon kaupungin strategia ja sen painopisteet ja tavoitteet tulee huomioida hyvinvointikertomuksen- ja suunnitelman laadinnassa vuosille 2021-2025, tämä työ tehtiin vuoden 2022 aikana. Kuntalaisia osallistettiin kuntastrategian laadintaan kyselyin, josta on myös saatu tietoa hyvinvointityöhön.

Jos tarkastellaan vuoden 2022 osalta vanhentuneen hyvinvointikertomuksen 2017-2020 painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointia voidaan todeta että ne toteutuivat suurelta osin, osa oli vanhentuneita tai ei toteutunut laisinkaan. Koronavuodet pakottivat kunnat nopeasti kehittämään digitaalisia palveluita Vuosina 2021-2022 Terveellisten elintapojen edistäminen, perheiden tukeminen arjessa ja turvallinen elinympäristö olivat useiden toimenpiteiden kohteena

varsinkin valmistautuessa hyvinvointialueen alkamiseen Tulevaisuuden sotekeskushankkeessa Pirsote, Pirkoti ja Pirkati valmistelussa. Vuosina 2020 ja 2021 ei hyvinvointityössä laadittu raporttia korona-aikana. Hyvinvointityön tavoitteita on aloitettu kirjaamaan osaksi talousarvio- ja tilinpäätösmenettelyä ja työn

Hyvinvoinnin mittareista TEA-viisarin tulosten sekä HYTE-kertoimen osoittaman tiedon valossa Parkanon kaupunki on hyvinvoinnin - ja terveyden edistämisen toimissa hyvää keskitasoa ja parantanut tulosta. Mittaristojen tuloksia voidaan edelleen parantaa tarkastelemalla kohtia, joihin kunta voi toimillaan vaikuttaa.

4 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Vuoden 2023 alusta voimaan tullut hyvinvointialueuudistus muutti myös kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväkokonaisuutta. Hyvinvointialueet vastaavat jatkossa sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastuspalveluiden tuottamisesta hyvinvointialueella. Tämä ei kuitenkaan poista kuntien velvoitetta ja tarvetta huolehtia omalta osaltaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävistä omassa toiminnassaan. Jatkossa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen pohjautuu vahvasti kuntien ja hyvinvointialueiden sekä muiden toimijoiden kanssa tekemään yhteistyöhön.

Sivistysosastosta on tullut kunnan suurin toimija ja kunta huolehtii asukkaittensa osaamisen ja hyvinvoinnin edistämisestä sekä elinikäisestä oppimisesta. Sivistyspalveluista suuri osa on lakisääteisiä ja kohdistuvat päivittäin suureen määrään kuntalaisia. Lisäksi sivistyskunta tarjoaa monin tavoin kaikille kuntalaisille mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen ja edellytykset hyvään elämään. Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelujen sekä kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön rooli kunnassa onkin merkittävä paitsi sivistyksen niin myös hyvinvoinnin, elinvoiman ja osallisuuden edistämässä. (Lähde: Kuntaliitto, Hyvinvoinnin edistämisen hyvät käytännöt).

Parkanon kaupunki on selvinnyt kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä velvoitteesta kohtuullisesti erittäin haastavassa taloudellisessa tilanteessa sekä palveluiden muutospaineesa. Indikaattorimittarit osoittavat Parkanon kaupungin sijoittuvan Pirkanmaalla ja valtakunnallisesti "keskelle". Hyte-kerroin on valtakunnallisesti hyvää keskitasoa. Väestön vanheneminen, koulutetun työvoiman saanti sekä kustannusten ja taloustilanteen vaihtelu ovat tehneet päätöksenteosta ja sopeutumisesta tilanteeseen kuitenkin haastavaa. Maailmanlaajuiset ongelmat koronatilanteesta, sotatilanteet eri maissa ja niiden myösty energiakriisi ovat vaikuttaneet kaikkien kuntalaisten elämään ja niiden seurauksia on arvioitava, jotta voidaan tehdä kuntalaisia tukevia toimenpiteitä. Talouden sopeuttamistoimien vaikutusarviointi on tärkeää sekä kohdennettava hyvinvoinnin - ja terveyden edistämisen resursseja niille, jotka eniten sitä tarvitsevat terveyserojen kaventamiseksi ja korjaavien palveluiden tarpeen välttämiseksi.

Valtakunnallisesti ilmasto-asiat, kestäväkehitys, hyvinvointia tukeva elinympäristö ja turvallisuusnäkökohdat ovat olleet enemmän keskustelussa ja näkyvillä. Tekninen osasto on osaltaan tukemassa kunnan hyvinvointipolitiikka monipuolisesti liittyen asumiseen, vesi- ja viemäriasioihin, energiatuotantoon, varautumiseen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön luomiseen mm.kaavoituksella ja liikenteen turvallisuuden huomioimisella.

Ennaltaehkäisevän päihdetyön rakenteiden luominen on käynnistynyt yhdessä eri toimijoiden kanssa sekä hyvinvointialueen yhdyspintatyössä. EPT- työ ja väkivallan ehkäisy on nostettu kunnan yhdyspintana maakuntaan ja toimintaohjelman kuntatoimenpiteiden toteutus suojaa kuntalaisia päihteidenkäytön haittavaikutuksilta. Pirkanmaan perhekeskusvalmistelu alkoi myös alkuvuodesta 2023 ja Kihniö-Parkanolla on yhteinen perhekeskus- ja verkosto. Aluekehittämisen onnistumiseksi on erittäin tärkeää saada paikalliset kohtaamispaikat, toimijat ja rakenne sille luotua ja valmistelu on yhdyspintatyössä hyvässä vauhdissa.

Erilaisilla hankkeilla tuetaan kohdennetusti hyvinvointityötä ja Parkanon kaupunki on saanut paljon aikaa hankerahoilla, joilla on edistetty kuntalaisten liikkumista ja toimintakykyä, tuettu harrastusmahdollisuuksia ja pyritty vähentämään koronasta johtuvia haittoja. Hankkeiden hallinnointi ja niihin liittyvät raportointi velvoitteet vaativat kuitenkin runsaasti perehtymistä ja aikataulutettua tekemistä. Erityisen tärkeää on nyt kohdentaa hankehakuja sinne missä Parkanon kaupungin omat mittarit osoittavat hyvinvoinnin kehittämistarpeita kuten Move- mittaustulosten läpi käynti kouluterveydenhuollon kanssa ja tukea perheitä terveellisten elintapojen valinnassa. Yhteistyö järjestöjen, yhdistysten ja urheiluseurojen kanssa yli kuntarajojen on auttaa kamppaamaan yhteisiä ilmiöitä kuten liikkumattomuuden haittojen ehkäisyä.

Kaupungin lakisääteisten suunnitelmien valmistelu ja tarkastaminen tulisi suunnitella siten aikataulullisesti, että niitä voidaan peilata maakunnan suunnitelmien asettamiin tavoitteisiin. Valtakunnallisten tavoitteiden, maakunnan yhdyspintojen seuraaminen vaatii paneutumista ja verkostoitumista. Hyvinvointityö on korostunut kunnan ennaltaehkäisevän toiminnan toteuttajana. Parkanon kaupungin erilaisten hyvinvointiin vaikuttavien lakisääteisten suunnitelmien valmistelua tulisi tarkastella kokonaisuutena ja miettiä voisiko niitä yhdistää, koska moniammatillinen valmistelu vaatii prosessiin resurssia ja aikaa. Tulevaisuudessa voitaisiin täten tarkastella hyvinvointiraportilla asetettujen tavoitteiden toteutumista eri suunnitelmissa yhdessä asiakirjassa. Vuoden 2023 päihdetilastot, kouluterveyskyselyn tulokset, lasten liikunta-aktiivisuus ja Movetulokset julkaistaan erillisellä Hyvinvointiraportilla 2023 toukokuussa 2024 ja se sisältää uuden ennaltaehkäisevän päihdetyön suunnitelman.

Parkanon kaupungilla ei ole paikallista turvallista suunnitelmaa, joka kokoasi mm. oppilashuollon, koulun turvallisuussuunnitelman ja elinympäristön turvallisuuden asiakirjojen näkökulmat. Yhteisellä paikallisella turvallisuussuunnittelulla kuntalaisten kanssa voitaisiin tukea valmiussuunnittelua sekä kykyä kohdata yllättäviä kriisejä ja toteuttaa riskienhallintaa. Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen kunnan, hyvinvointialueen ja järjestöjen kanssa auttaa kohtaamaan uudenlaisia haasteita hallitummin kuten ajankohtainen lasten ja nuorten väkivallan lisääntyminen sekä sosiaalisen median haittavaikutusten käsittely. Tässä yhteydessä voitaisiin myös käsitellä lapsia- ja nuoria suojaavia yhteisiä pelisääntöjä kunnan alueella, jotta vanhempia voidaan tukea kasvatustehtävässä koko kaupungin voimin. Työikäisten elintapaohjaus ja ikäihmisten toimintakyvyn tukeminen sekä yksinäisyyden ehkäisy on myös tärkeä muistaa turvallisuuden tunteen lisääjänä.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

5 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Parkanon kaupungin visio 2030 - Hyvä, Parempi, Parkano

Parkano on kokoaan suurempi, elinvoimaisuudestaan ja aktiivisesta sekä innokkaasta yhteisöstään tunnettu kansainvälinen ITE-taiteen kesäpääkaupunki. Parkanonkaupunki ja parkanolaiset tunnetaan valtakunnallisestipositiivisesta pohinästä ja rajoja rikkovasta yrittelijäisyydestä. Parkanolaiset eivät vain yritä, vaan onnistuvat.

Parkanossa on Pirkanmaan paras arki. Täällä voidaan hyvin elämän kaikilla osa-alueilla. Parkanolaisnuoria kannustetaan aktiivisesti kouluttautumaan. Opiskelemaan muuttaneet nuoret palaavat kuitenkin mielellään viihtyisään Parkanoon, jossa on edellytykset laadukkaaseen, moderniin ja huokeaan asumiseen, etätyöskentelyyn ja urakehitykseen.

Parkanoon houkuttelevat myös Suomenselän järvien värittämäluonto, laadukkaat palvelut ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet. Parkano on tunnettu Geopark-kohteistaan ja kaupungin luonto- ja vaellusreitit ovat helposti saavutettavissa. Parkanon rautatieasema on portti luontoon.

Kuntastrategian painopisteenä on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta:

1. Hyvinvoiva ja osallistuva Parkanolainen
- Toimenpiteet Laaja- hyvinvointikertomus ja suunnitelma
- Laadukkaat ja monipuoliset palvelut
- Madalletaan osallistumisen ja vaikuttamisen kynnyksiä
- Monipuoliset harrastusmahdollisuudet

Mittarit: 1. Laajan hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman kriteerit

2. Kuntalaisten tyytyväisyys palveluihin ja harrastusmahdollisuuksiin (kyselyt)
3. Sairastavuusindeksi (Huom! muuttuu kansalliseksi Terveysindeksiksi)
4. Päivittäin liikuntaa harrastavien osuus
5. Aktiivinen kolmas sektori
6. Äänestysaktiivisuus

Muut strategiset tavoitteet:

2. Hyvinvoiva, motivoitunut ja osaava henkilöstö
3. Vetoa- ja pitovoimaa tukeva kaupunkibrändi ja viestintä
4. Yhteistyön ja verkostojen kehittäminen
5. Monipuolinen koulutuksen keskus
6. Houkutteleva lähimatkailun ja vapaa-ajan asumisen kohde
7. Työllisyyden edelläkävijä
8. Kasvavat yritykset
9. Houkutteleva tontti- ja asuntotarjonta
10. Logistinen keskus
11. kestävästi kehittyvä
12. Taloudellisesti tasapainoinen ja vakaa

13. Tehokas ja avoin hallinto sekä päätöksenteko

Strategisten tavoitteiden seuranta:

- Strategisten vaikutusten arviointi osaksi valmistelua ja päätöksen tekoa
- Keskeisten mittareiden seuranta ja niistä viestintä
- Vuosittainen vakioitu kuntalaiskysely, josta saadaan vertailukelpoisia tuloksia

6 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Parkanon kaupunki:

Parkanon kaupungin Varhaiskasvatussuunnitelma

Parkanon kaupungin opetussuunnitelma

Parkanon kaupunki Opiskeluhoollon suunnitelma

Parkano-Kihniö yhteistoiminta-alueen Mielenterveys- ja päihdeohjelma 2022-2025

Parkanon kaupungin Laaja hyvinvointikertomus vuosille 2017-2020

Parkanon ja Kihniön sote-yhteistoiminta-alueen ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma 2017-2025

Parkanon kaupungin yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma

Valmisteilla: Ennaltaehkäisevän päihdetyön suunnitelma, Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, aloitetaan paikallinen turvallisuussuunnitelma osana hyvinvoinnin vuosiraporttia.

Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023-2026 on strateginen alueellinen asiakirja, joka linjaa hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet ja niiden toimeenpanon väestötasolla. Se on järjestyksessään neljäs alueellinen hyvinvointisuunnitelma Pirkanmaalla. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) velvoittaa hyvinvointialueen laatimaan valtuustokausittain alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Lainsäädäntö velvoittaa liittämään tähän asiakirjaan muut laissa määritellyt alueelliset hyvinvointisuunnitelmat:

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 417/2007)

Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Alueellinen neuvolasuunnitelma (terveydenhuoltolaki (1326/2010)

Alueellinen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista (908/2012)

sekä Alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma (laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015)

7 Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021-2025

HYVINVOIVA PARKANOLAINEN

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Tuetaan liikkuvaa ja aktiivista elämäntapaa	Luontoliikunnan kehittäminen lähiympäristöissä eri ikäiset huomioiden	Vapaa-aikatoimi Tekninen toimi	Tehdyt kehittämistoimet
	Kannustetaan kuntalaisia liikkuvaan elämäntapaan ja seurataan liikkumisaktiivisuutta	Liikuntaneuvoja Vapaa-aikatoimi Koko henkilöstö	Movemittauksien tulokset Liikuntapaikkojen käyttöaste Liikunnan edistäminen kunnissa mittari 4094, Teapistemäärä(0-100) Liikuntakampanjat
Edistetään terveellisiä elintapoja ja tuetaan mielen hyvinvointia	Jaetaan tietoa terveellisistä elintavoista ja kannustetaan kuntalaisia huolehtimaan terveydestään	Liikuntaneuvoja Vapaa-aikatoimi Hyvinvointikoordinaattori Yhteistyö urheiluseurojen, järjestöjen ja yhdistysten kanssa	Elintapaohjauksen määrä Elintapaohjauksen yhteistyö Hyvinvointia elintavoilla-palvelutarjottimet rakennettu
	Ehkäistään elintapasairauksia ja ylipainoa ruokakasvatuksen keinoin eri ikäryhmille, tehdään yhteistyötä ravitsemustoimijoiden kanssa	Liikuntaneuvoja Hyvinvointikoordinaattori Yhteistyö ravitsemusterapeutin kanssa Yhteistyö yhdistysten ja järjestöjen kanssa	Käytössä olevien ruokakasvatustoimien raportointi, yhteistyön määrä
	Huomioidaan ruokajäsen ravitsemussuositusten käyttö kunnan	Kunnan ruokapalvelut	Toteutuu/ei toteudu

	tarjoamissa ruokapalveluissa		
	Tuetaan perheitä vanhemmuudessa ja kasvatuksessa opettamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja lapsille ja nuorille	Varhaiskasvatus- ja koulu Nuorisotyö Yhteisöllinen oppilashuolto	Sotkanetin tilastot kouluterveyskyselyn tuloksista Opetuksen määrä ja keinot
Osallistutaan paikallisen perhekeskustoimintamallin- ja verkoston kehittämiseen perheiden tueksi	Vahvistetaan paikalliset rakenteet ja toimintamuodot maakunnan ja kunnan yhdyspintatyössä	Hyvinvointikoordinaattori Parkano-Kihniö perhekeskustoiminnan monitoimijainen ohjausryhmä ja yhteistyökumppanit	Paikallisten perhekeskustoiminnan kohtaamispaikkojen toiminta ja osallistuja määrät

OSALLISTUVA JA YHTEISÖLLINEN PARKANO

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lisätään kuntalaisten yhdenvertaisuutta opettamalla digi- ja medialukutaitoja sekä sähköisten palveluiden käyttöä	Järjestetään digitaitoja kehittäviä tilaisuuksia eri yhteistyötahojen kanssa kaikille kuntalaisille ikäryhmittäin	Kirjasto Yhteistyö kansalaisopiston kanssa Järjestöt ja yhdistykset	Toteutuu/ei toteudu
Vahvistetaan kuntalaisten osallisuuden kokemusta kulttuurin ja taiteen eri menetelmillä	Kootaan kulttuuriparlamentti ja kehitetään yhteisöllistä suunnittelua	Kulttuuri - ja vapaa-aikatoimi	Toteutuu/ei toteudu
	Huomioidaan kulttuurihyvinvoinnin saavutettavuus erilaisille kohderyhmille	Kulttuuri ja vapaa-aikapalvelut yhteistyössä eri vaikuttamiselinten kanssa	Toteutuu/ei toteudu
Kehitetään arvostavan ja osallistavan	Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä	Hyvinvointikoordinaattori Kaikki toimijat yhdessä	Säännölliset hyvinvointikyselyt eri kohderyhmille

kohtaamisen tapoja	hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja		Eri asukasraatien- tai foorumien tilaisuuksien määrät
	Tehdään yhteistyötä yhdistysten ja järjestöjen kanssa, julkaistaan kaupungin järjestöyhteistyöohje	Vapaa-aikatoimi Kirjasto Yhdistykset ja järjestöt	Järjestöyhteistyö verkoston tapahtumat Avustusten määrä
	Tuodaan arvostava kohtaaminen osaksi työhyvinvoinnin kehittämistä	Kaikki toimijat	Kehittämistoimenpiteet

TURVALLINEN JA VIIHTYISÄ PARKANO

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Turvallisen elinympäristön kehittäminen	Laaditaan paikallinen turvallisuussuunnitelma osana hyvinvointikertomustyötä	Turvallisuuspäällikkö Hyvinvointiryhmä Liikenneturvatyöryhmä Tekninen toimi	Turvallisuussuunnitelma toteutunut/ei toteutunut
	Kehitetään keinoja ja tapahtumia syrjäytymisen- ja kiusaamisen ehkäisyyn	Yhteisöllinen oppilashuolto Työllisyyspalvelut Koko henkilöstö	Kouluterveyskyselyn tulokset Ennaltaehkäisevän toiminnan raportointi
	Kiinnitetään huomiota elinympäristön suunnittelussa ja kaavoituksessa turvalliseen ja esteettömään liikkumiseen, erityisesti pyöräily ja kävelyteiden suunnittelussa tukemaan kuntalaisten liikkuvaa elintapaa	Liikenneturvatyöryhmä Tekninen toimi	toteutuu/ei toteudu
Ennaltaehkäisevän päihdetyön rakenteiden luominen ja menetelmien käyttöönotto	Otetaan käyttöön ennaltaehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmaohjelman kuntatoimenpiteet	Ennaltaehkäisevä päihdetoimielin Ennaltaehkäisevä päihdekoordinaattori Hyvinvointiryhmä	Ennaltaehkäisevän työn toteumaraportti hyvinvointiraportin yhteydessä, Päihdetilastot ja indikaattorit,

			Kouluterveyskyselyn tulokset
	Koulutetaan henkilöstöä erilaisiin ennaltaehkäisevän päihdetyön menetelmiin	Varhaiskasvatuksen ja koulun henkilökunta Vapaa-aikatoimi Yhteisöllinen oppilashuolto	Koulutuksen määrä
Lisätään kuntalaisten arjen turvallisuustaitoja	Tiedotetaan aktiivisesti liikenneturva asioista eri ikäryhmille	Liikenneturvatyöryhmä Hyvinvointiryhmä	Poliisin liikennetapaturmatilastot Tiedotusten/tapahtumien määrä eri kohderyhmille
	Kaatumistapaturmien ehkäisy, Pysy pystyssä kampanja	Hyvinvointikoordinaattori Yhteistyössä eri toimijat	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65-vuotta täyttäneillä (id 3959) Saatavilla olevat tapaturmatilastot
	Vesillä liikkumisen turvallisuus, uimakoulut	Vapaa-aikatoimi Yhteistyö eri toimijoiden kanssa	Uimaopetuksen määrä/osallistujat Vesillä liikkumisen turvallisuus kampanjat